

HIBULU

Koyoto epi'ehina fayahi

Hu'mau pana'amofihi baga'a le'mo babahi higo ka lamana'a lu limi'ehina

¹ Hu'mau ai koyapa'i mono ka loli'ali bo enabaga le'mo babahi hu epalago enali enigiko enagakomagihi ka'a fato fato'mofihi kapo'a fato fato'mofihi lu epite biba biba hi'ahana. ² To kana'a su halube'mu nohinogo ya'ma kana yatai pana'amofihi baga'a le'mo babahi higo ai ka legeya'a lu huto huto lu limi'ehina. Pana'a ai asaga melugu nasanamofihi afo'afu lolo huto minalibe luto lu eto'ehina bomofihi ai yanuguko mololago yamofihi silaga nasana huto hu'ehina. ³ Hu'mamofihi fana meha'amofihi sekele mamu'a hiti fuluna'a aitoga fi besa lo'ehinamo ni'ibe. To Hu'mau minoto lito hu'ehinamofihi legege hu'ehinamofihi aitoga ni'ina yanamofihi amuya'alo molo kehelito lulata nohina kaga'a yauba melugu kokulumagu ana'ina silaga'i le'mo hetofa hulata nohibe. Ai'a ya'ma foipanati nokala hu letolata nohina foya'a li su hoto ifoga gihiti bo amuya'a hiti enebe ligi'ehina bo Hu'ma ai nohinalo lamaga'aga buto mino moloto mino'ehina yabe.

Pana'auga agelo enebe ligi'ehinamofihi ka'a

⁴ Ai buto minoto agelo enebe ligi su ho'ehina yamofihi legegeto ya'ma Hu'mau emi'ehina gi'auga agelomagihini enigi'ani be ligito tigo mino'ehina gi'a li'ehina. ⁵ Ya hu'ehina'mu Hu'mau ka mone pana'a lu'ehina ya'ma agelo mone'mofihi ma luto kaga lu emi'ehinamo meni'igo pana'a aisigo kumu ma luto lu emi'ehinaya fayahi keye'ahana:

Kai ya'ma pana'ni nohatagihe.

Nani'ni ya'ma yata'isi
kele'mo huto hu'ohube.

To agelo mone'mofihi ma luto meemi'ehina:

Nani ya'ma afo'afita lolo huto
nohunagihe.

To ai ya'ma pana'ni lolo huto minalibe.

⁶ Mone ya'ma minoto kohe toto pana'a ho lifinogo
melugu limilube'mu nohigo pana'amofihi kaga'a ma luto
lu'ehina:

Hu'mamofihi agelo bona'a enali asaga'i
lipi emite foke ka li emilabe.

⁷ To Hu'mau agelo bona'magi kumu ma luto lu'ehinamo
ni'ibe:

Hu'mau ligo
ai agelo bona'magih babeyafalo
li gelehe higo
yasi enemehi lolo hite nehabe.

To agelo'a
ya'ma koko pana'amagih enemehi
li gelehe higo
logo guluya mepofihi enemehi lite
lolo hite nehabe.

⁸ To ya hu'ehinaya pana'amu ya'ma ma luto lu'ehinamo
fayahi keye'ahanamo ni'ibe:

Oho, Hu'mao. Kai kefa hisa amuya'a hiti
ya'ma minomo buto minalina'mu yabe.

To enali amuya'amofihi fatusa'a
lito minoto
enali foya hapa'alo le'mo fotogo huto
kaba hulata nohane.

⁹ ai ya'ma lamana kamofihi

kibita hulata nohibe.
To ana'ina foipanamofi kumu

fatehi lolo hu etolata nohane.
 Ya hu'ehina'mu
 Hu'mau, afokafu, kele'mo ho ti'ehinagi
 to gelo bise'namofihi
 kimi'ehinauba kalalukafihi
 enebe ligi'ehigo
 hofa tose'naka sipi huto hu'ehinagihe.

¹⁰ Mone'ya Hu'mau ma luto lu'ehina ni'ibe:
 Sipi Bo, kai koyapa'i lili'na kana'agu
 asaga'i yata'a me'i hiti
 anagu neminana hiti lolo hu'ahata.
 To kokuluma hiti anagu neminana hiti
 kayahakatu lolo hu etolata nohane.

¹¹ Me'mo hiti kokuluma hiti
 asaga ana'ina'mu fa'mene minete
 alipo fenene hilana'mu yabe.
 Aku kaika mino amuya moloto
 minalube'mu hane.
 Enali ya'ma i kololo bilata gukete
 ya suhi lolo hite minete
 tafa lalune'mu habe.

¹² I kololo bilata gukete
 ya suhi lolo hite nehinogo
 kaika ya'ma gololo ti'ahanamofihi
 li kakito moloto
 kosaba'na li lolo hilube'mu hane.
 Kaika nohatanamofihi ana suko huto
 tafa melose minalube'mu hane.
 To kufu kanaka ya'ma mino lito buto
 mele'isi su mehalina'mu yabe.

¹³ Hu'mau ai'a pana'amofihi lu emi'ehina ka'a ya'ma
 agelo mone'i ai ya'ma luto lu emilina'a meni'ibe:
 Kai oto
 lamaga'niga mino lito buto nohitogo
 fatehaka enele'mo tulu hinogo

kigigusa'aluga minalana'mu yabe.

¹⁴ Ya luto agelomagihi lu meepi'ehinamo ni'ibe. Agelo silaga'i enali meha'a hiti Hu'mamofihi kele kele'a nehanaya bona'i enubuto bilatanamagihi enehe'mete enele'mo bati hilabe luto Hu'mau enoho nolifibe.

2

Lubuto bilata nasana inomo tito mino'ehina

¹ Ya hu'ehina'mu lali laga mehina kapo legeso huto bili lalune luto ka'a keheli'ohutamo ya'ma aku'i le'mo kosaba huto amuya moloto li pili koto kehelito minalune. ² Agelomagihi enabagaguti kaga keya ka keye'ahana yanauba legeya'a lolo higo lusi kaga huto hu'ehina'mu bona'i moneuba ana agelomagihi kaga'ani hauta holatana ya'ma to keheli he'mito hega holatanamofihi hapa'a huto nohigo ya'ma foipana'a hiti ni'inaya yamofihi mone kegi'a foipana nona'a ali'ehinamo ni'ibe. ³ Ya hu'ehina'mu laliti hena huto lubuto bilatana tito mino'ehinamofihi he'minogoti buto fa'menena lolo hilina ni'ibe? To yata'a ai'a Sipi Bouba kana'amu kana'amu moloto lubuto bilatanamofihi kaga'a lu yege hoto molo'ehinamo yamofihi enegekesatu yigi hokolo hite kehelihana'a enali lu limi limi hago amuya molo'ehinamo ni'ibe. ⁴ Ya nohigo ana kanagu Hu'mau ya'ma lubuto bilatanamofihi kaga'a lusiga lu'ehinamoya ai'a fato fato suhi to amuya'amofihi nasana to topa hose'namofihi ana'ina kosaba'i to babeyafa'alo fato fato'i li huto huto molo'ehina yabe. To Hu'mau ai lu kehelito ya'ma Sikalafu'mofihi nasana amuya'a ai'a lu'ehinalo moloto guna ito limi'ehina yabe.

Yesu lubuto bilatanamofihi Sipi Bo'a nohibe

⁵ To me'i kosaba'na alihi huto hilina yanamofihi ka'a lali noluta ya'ma Hu'mau agelo enali kaba hilabe luto

enele'mo ho tito melu epolo'ehina yabe. ⁶ Ya huto meni'ibe. Mono bukugu bo moneuba yamofihi ka'a Hu'-mamofihi lu emi'ehina ka'a ma luto lu'ehina:

Oho, Hu'mau bona'i ya'asimaka ya'ma henana'animu keheli epilata nohane?

To bona'i ya fa'mene hana'amagihi henabe luto enele'mo bati huto kaba nohane?

⁷ Yamofihi kana'a hupasi hinogo kai bona'i lebato agelomagitoga legege hu epolo'ahane.

Kai gihiti bomofihi gi'aloti

sekele mamu'a hiti

liyafa huse'na'a hiti

bona'magihi epi'ahatamo ni'ibe.

⁸ To kai bona'i

enali silaga'namofihi kaba hi epalana'mu

enele'mo hofa to'ahane.

Ya'ma Hu'mau *bona'mu silaga'namofihi kaba hi epalanamoya*, ya luto lu'ehina'mu bona'magi ana'ina enamaha'aluga mele'ahana silaga'na yabe luto lu hokolo huto lu'ehina. Aku yatai kana'a ya'ma silaga nasana enamaha'aluga melete kaba hi'ahana'mu bu megolata nohune. ⁹ Ya huto Yesu bu go fe luto kehelilata nohune. Kana'a hupamone ya'ma agelomagihini enalitogati limito minoto Hu'mau lehe'mose'namu keke'i luse'na kehelito filihina yabe. Asaga bona kumu yabe luto filihina. Ya'ma filihinanamofihi gabu gise'namu Hu'mau le'mo hofa tago fana meha'a hiti gi'amo li saga huse'na hiti aitoga huto hu'ehina bu golata nohune. ¹⁰ To Hu'mamofihi nasana'a silaga'i yanauba aitoga agoya hu etoto minalibe luto ana'ina silaga'i yanamofihi afo'afu lolo huto minoto ai'a panala'i pana'i silaga'i sekele mamu'a hiti fana mehena molo epalalube luto

keheli'ehina. Ya nohuto Yesu kohe tose bouba enubuto bilatanamofihi Sipi Bo ai'a keke'i luse foya liloto buto li so kito minalane luto Yesuhi lu eto'ehinamofihi bati hu'ehina yabe.

¹¹ To bona'i foipana'ani li he'mi epololata to komopa'ani le'mo bati hulata nohina bo ai hiti to enele'mo lamana hu'ehina bona'i hiti enali afo'anifu moneko'i nohibe. Ya hu'ehina'mu Yesu ya'ma yagapana'amu noganamu tamu'nise luto lu epito keheli'ehigo buya menohibe. ¹² To Yesu ai Hu'mamofihi lu emi'ehina ka'a ma luto ni'ibe:

Oho Hu'mao.

Kai kumu nogonamu tamu'nimagihi

enogobisalo ka lu epoloto,

to silaga li gehesa nehanalo

kai kumu nama luto kofokehi lilube.

¹³ To ai lu'ehina ka mone'a ma luto hiti ni'ibe: *Hu'mamofihi keheli ule'ale huto minalube.* To mone'a hiti ma luto ni'ibe: *Ya'ma nani'ni hiti to Hu'mau yagapana'i nimi'ehina'a hiti lali moneko koguna asaga'i nohune.*

¹⁴ To Hu'mamofihi yagapana'a enali ya'ma enugufa'ani hiti golaha'ani hiti ya'asigo minago nehanaya Yesu ana suhi huto lali lugufa to hapati li lolo hu'ehina. To ai'a nofilito ya'ma bona'i fililatanamofihi afo'afu ya'ma kaba bo, Sataha amuya'a hiti bomofihi Yesu amuya'a ho he'mito le'mo sibina hu'ehina yabe. ¹⁵ Ya'ma bona'magi fililatanamofihi enelesa lulata nasanauba asaga yupahi naga igo mine lite bite mine'ahanamagihi Yesu gulu ho epalalube luto yamofihi lolo hu'ehinamo ni'ibe. ¹⁶ Yamofihi nasana ya'ma agelo enele'mo bati huto ya enali'ani'mu enehe'malatafihe? O'e, ya huto meni'ibe, lali anokehelune. *Ai'a Abalahahi panana'a lali lele'mo bati*

huto lehe'molata nohibe, lite mono bukugu fayahi keye'ahanamo ni'ibe. ¹⁷ Ya hu'ehina'mu Yesu ai lali'i mamufa gi letolata boti sipi bo komopa'a molo letoto to Hu'mamofihi gobisalo foya amuya moloto lalatanamofihi minalibe luto bona'i lali'i foipanati okala hu letalibe luto ya'ma ai henana hu'ehibe? Ai lali hiti gonamu tamu'a lolo huto'a fili'ehinamo ni'ibe. ¹⁸ To lali tegi huto lolo huloto'a keke'i luse'na kehelito fi taga hu etose'nagu buto folo'ehinamo ni'inaya yana'mu bona'i lalitoga fi taga hu epelelata nasana ya'ma huto hu limilenogo lehe'moto lubuto bilina'mu yabe.

3

Yesuhi gi'auga Mosehi be ligi'ehina

¹ Ya hu'ehina'mu mono bo nalalu'nigita, kokulumagu naga'i lolo hilabe luto Hu'mau elesa molo lepi'ehina. Lenali keheli emilata nohutamofihi mono ka leli'ali bo to mamufa gi emilata bo sipi'a Hu'mau ho lifi'ehina bo, Yesuhi bu go bati hite bu ge'ehilo. ² Hu'mau ana foya lilibe luto le'mo ho tito lu eto'ehinalo ai'a ya'ma Moseu Hu'mamofihi yagapana'amagitoga minoto Hu'mau lu'ehinalo minose suhi huto foya afo'afu lolo huto minoto lubuto bilatanamofihi foya amuya moloto mino lito buto mino'ehinamo ni'ibe. ³ Nohi gilata nohina bomofihi gi'auga nopofihi gi'a be ligi'ehigo ana bomu'i bona'magi gi'a liyafa hilabe. Ana suhi huto Yesuhi gi'auga Mosehi be ligigo Yesuhi fana meha'a hofa to'ehina'mu yabe. ⁴ To nohi ya'ma li huto hulatomofihi ya'ma bona'magita gilata nohuta ni'inaya akeheli'ohune. To ana'ina silaga'i li huto hulata'a ya'ma Hu'mau ai'a lolo hu'ehina yabe. ⁵ Moseu ai Hu'mamofihi noha'a legi lolo hite nehana bonatoga minoto Hu'mau lu'ehinalo agoya hu emito foya amuya

moloto lito minoto Hu'mamofihi ka'a alihi lu huto hili-naga lu yege ho'ehinamo ni'ibe. ⁶ Ya huto mino'ehinaya Kilisitou ai ya'ma pana'auga Hu'mamofihi noha'alo lolo hi tegi hite mine'ahana bona'magihi kaba nohu epoloto Hu'mau lu'ehinalo foya amuya moloto lilata nohibe. Noha'aya lali ya'ma nohune. To yamofihi fa'mene'mu meni'ibe. Ana'ina le'mo babahi hu leto'ehina yana'mu luto ka'a li pili koto agoya hu emitto minoto komopatigu bati nohinogo keheli emitto mino lito nobinogo kanati su nehenogomo ya'ma Hu'mamofihi noha'a lolo huto nohune luto lilune.

Hu'mamofihi minoba minoba hepato bu nehetiluta ka'a

⁷ Ya hu'ehina'mu Sikalafu'uba lu'ehina ka'a ya'ma mono bukugu ma lite keye'ahana:

Yatai ya'ma lenali Hu'mamofihi nogo'a keheli'ehilanamo,

⁸ ya'ma fa'mene ka meto Isilaeli bona'i enali ipakafa helete siko hite

Hu'mamofihi mi'i melete nehana ya suhi hite komopatini fi hekini lenogo meminalo.

⁹ Tatatinigi enali analo

kufu kana'a 40 nobigo ana'ina lolo huto moloto hu'ohunamofihi

be gelata hi'ahanamo ni'inaya kegeiyo hi netete

nimi'i nama'i mele nete'ahanamo ni'ibe.

¹⁰ To nani yana'mu ka epekito

enali kumu ma luto lu epolo'ohunamo ni'ibe.

Enali kana'amu kana'amu negi nagii enegekesa kehelilata hi'ahanamo nehabe.

Enali nani kapo bu go bebe sete bu galana'a mehi'ahanamo ni'ibe.

¹¹ Nani ka epekito ma luto lu laga huto
lu'ohunamo ni'ibe.
Enali minoba minoba nohuna hepato
bilune'mu menehana yagi
nani hiti meminalana'mu yabe.

¹² Nalalu'nimagita, lenalitogati mono komopatini
go'nupa ginogo minete mono ka keheli he'mite minoba
minoba huse bo, Hu'mamofihi lenemegeza hi emialagi
kaba hite minalo. ¹³ Ya nehite kana'amu kana'amu to
kanati fa'mene ni'inogo foipanamofihi fi taga hi etete
mi'i ma'i mololatanamofihi lenalitogati bo mone'mofihi
amukele li etenogo komopa'a li hekini lo lalibe lite
ai ekesa linogo ai ekesa linogo hite le'mo hetofa hite
minalabe. ¹⁴ Lali asaga'i hapi fito keheliya ise'na ya'ma
to fifa ilata nohuta li gehesalo nehetilutamofihi ya'ma
Kilisitohi agoyana'a guna moloto li pili koto nominota
bona'i lolo huto nohilune.

¹⁵ Kaga mone hiti mono bukugu ma luto ni'ibe:
Lenali yatai
Hu'mamofihi nogo'a keheli'ehilanamo
yamofihi lenali koyapa'i
Hu'mamofihi ipakafa helete
kegeiyo hi'ahana.
Ya suhi hite
komopatini fi hekini lolenogo
ya mehilo.

¹⁶ Yamofihi hiya bona'magi Hu'mamofihi nogo'a ke-
heli he'mite hega helata hi'ahana? Moseu enele'mo ko
hetago iyipi metogati e'ahana bona'magi asaga'i enali'ani
ya hi'ahanamo ni'ibe. ¹⁷ Kiyi'afi kumu Hu'mau kehe-
lito ka epekigo kufu 40 bu'ehinamo ni'ibe? Yamofihi
foipana lolo hilete fa'mene ka meto fili gehesa hi'ahana
enali kumu ya'ma suhi lolo hu'ehinamo ni'ibe. ¹⁸ Ya

hulago kiyi'afi kumu Hu'mau kehelito lu laga hu'ehina ka'a ma luto molo'ehinamo ni'ibe? Minoba minoba huse hepato bu menehetilana'mu yabe. Yamofihi ka'a keheli he'mite kegeiyo hilata hi'ahana enali kumu ya luto lu'ehina. ¹⁹ Ya luto lu'ehina'mu ma luto keheli'ohune. Enali Hu'mamofihi ka'alo keheli he'mite aitoga agoya hu meemi'ahana enali kumu yabe luto minoba minoba huse hepato bu meneheti'ahanamo ni'ibe.

4

¹ To ya'ma minoba minoba hepato bu nehetilabe luto Hu'mau lu leto'ehinamo ni'ibe. Yamofihi kaga'a lu molo'ehinana su mehalube'mu hibe. Ya'mu lenalitogati kegi'a moneubafi moneuba ana kapogu buto tele bi haya kolo lalibe luto lelesati linagi kaba hu bati hilo luto nolune. ² To ka lamana'a enali'i lu epi'ehina'ago huto lali'i lu limi'ehibe. To enali ya'ma ka'a kehelilete komopa'anigu li memalago limito keheli ule'ale hite memino'ehina to enalitoga futu'ago mino'ehina yabe. ³ Lali ka lamana'a keheli amuya moloto keheli'ohuta'amagita minoba minoba hepato bu nehetilata nohuto Hu'ma hiti lali hiti analo fuli nominone. Ya hu'ehina'mu Hu'mamofihi ka'a keheli he'milata nehana'mu yabe luto ai ma luto lu'ehina:

Nani enali'i ka epekito lu laga huto
ma luto ka molo'ohuna.

Enali ya'ma minoba minoba huse hepato
bu nehetite
nani hiti meminalana'mu yabe.

Yamofihi metoga hapi fito ana'ina hiti silaga'i lolo huto lili'na'a su holoto mino lito buto minoto alihi sibigopa anamofihi ka'a lu'ehina. ⁴ Ya hu'ehina kana'a 7 yupapo bu nobe ligigo yalo'i mono bukugu kaga mone ma huto ni'ibe: *Hu'mau ai'a ana'ina silaga'i lolo su holoto kana'a nayahi lugaga loemo heleko malago basu bi'ehina.* ⁵ Yana higo ifoga

ya'ma ma luto aku lu'ehina: *Enali ya'ma minoba minoba huse hepatoga bu nehetite nani hiti meminalana'mu yabe.*
⁶ Bona'i mone'amagi kohe tete ka lamana'a kehelite Hu'-mamofihi minoba minoba hepatoga mebi'ahana. Henabe lutobe? Enali ana ka'amofihi keheli amuya memele'ahana. Ya hite, Hu'ma hiti analo fuli memine'ahana. To mone'amagi kehelite aitoga agoya hu emite nohinalo bite ai hiti fuli mine'ahana yabe. ⁷ Ya hu'ehina'mu yatai yupahi Hu'mau ya'ma bu nehetiluta kana'a aku'i molo'ehina. Ana kana'mu Hu'mau yatama kana bulago Tebitihi bagaguti lu'ehina ka'a ma luto mono bukugu lu moloto lu'ehina:

Lenali yatai ya'ma Hu'mamofihi nogo'a
 kehelilanamo yamofihi
 komopatini fi hekini lose
 meminalo.

⁸ To koyapa'i Yosua Hu'mamofihi boana'magihi enele'-moto minoba minoba nasanamofihi hepa'amofihi leg-eya'a li huto hu epolo'ehinalo ni'itita, Hu'mau alihi kana'alo basu bise'na moneko kumu melitita'mu yabe. ⁹ Ya hu'ehina'mu ma luto nokehelune. Hu'mamofihi bona naga'a lali minoba minoba huto minose'namofihi fuli'a mone fa'mene ni'igi ana huto koyapa'i Hu'mamofihi kana ⁷ yanagu basu bito mino'ehinamofihi bona'amagita ana huto mino'ohuta ¹⁰ Hu'mau foya li su holoto mino basu bi'ehina ana suhi hite bona'i mone'amagi enali lili'na'ani li su hete'ani Hu'mamofihi minoba minoba huse'nalo mine malalana ya'ma Hu'ma hiti enali hiti mine'ahana yabe. ¹¹ To lalitogati moneuba amuya memolose foipana nasanamofi kumu luto bona'i koyapa'i ka'a pelesa ite Hu'mamofihi minoba minobanamofihi hepatoga mebilune'mu enipakafa enehese kapolo bi'ahanamo analo'i bu lalunigi minoba minoba hepatoga bilune luto amuya malalune.

¹² To Hu'mamofihi ka'a ya'ma amuya moloto mino kos-aba'na huto minalina'mu yabe. To emita'i mone baga'a megesa'aga to okaba'aga heta pita huto ya'ma be ligito ni'ibe. Anatu laga humo limito lemehi komopati to felisati apilifati hiti i loko hulata nohibe. Ya huloto komopatitu kehelilatana to keheli laga hulatana yanamofihi hapa'a li huto hulata nohibe. ¹³ To ana'ina li huto hu'ehina ya'ma moneubafi moneubafi Hu'mamofihi bulo ya'ma suguna'i nasana mone meni'ibe. Ai bulo melugu kokulumagu ana'ina silaga'i sa gi'ahanagu meni'ina to li hokolo huse'i ni'ibe. To mone yupahi lali asaga'i li lolo hulata nohuta-mofihi hapa'a yanamofihi Hu'mamofitoga tito ai bulo lu eminogoti ka foya li letalina'mu yabe.

Yesu lali'i sipi mamufa gi letolata bo nohibe

¹⁴ Yana'mu lali mamufa gi letolata bo sipi'a tito mino'e-hina moneka nohuta bo Yesu Hu'mamofihi pana'a aisigo ya'ma kokulumagu Hu'mamofihi maha'aluga tito nohibe. To ana suhi huto nohu letana ni'inaya mono ka'a lulata nohuta yamofihi li pili koto lubuto bilatanamofihi ka'a keheli ule'ale huto mino lito buto minalune. ¹⁵ To mamufa gilata bo sipi boti ai kumu keta lebesigo ya nohutogo komopati lapa bise'namofihi kehelito lali'i bu logoto menohemi letabe. Lalitoga limi'i lama'i moloto lito nohinamofihi huto hulata nohina ana suhi huto aitoga mi'i ma'i moloto lito fato fato'mofihi huto hu'ehinamo ni'inaya aitoga foipana mone'a meni'inamo ni'ibe. Yana'mu ai lali kumu ginaga filata nohibe. ¹⁶ Ya hu'ehina'mu lali Hu'mamofihi kefa hisalo tubuto yalo lelesa meligo lehe'mose'na'a ni'igo tito babahi hinogo nehetilune. Ya nohinogoti keta huse nasana moneubafi moneubafi oto logobisalo neminenogomo Hu'mau ai'a lali kumu ginaga fi limilina'mu to lehe'malina'mu komopa'atu molo leto'e-hina ya'mu luto nohinogo ana'asi lele'mo bati hilibe.

5

¹ Melugu bona'i enalitogati mamufa gilata bona'-mofihi le'mo ho ti'ehinauba Hu'mamofihi lili'na'a liloto to bona'i enele'mo eto hu'ehina. Ai asaga bona'mag-itoga enali kumu yabe luto Hu'mamofitoga huto hu emiloto foipana'animofihi nasanalolokiya fi emilabe luto enele'mo molo'ehina. ² Ana mamufa gilata bo ai'a hap'a'a mone amuya memolose nohigo fato bona'magi kaga mekehilata to foipana lilata nehanamagihi fulu huto ginaga fi epite agoya hu epilata nohibe. ³ Ya nohuto ai amuya memalalina'mu yabe luto bona'magihi foipana'mu to ai'a foipana'mu hiti Hu'mamofitoga lokiya fi emilibe. ⁴ Foya tito mino'ehinamofihi bo mone'i ai komopa'aguti kagalo ana foya lilube lutomo meni'ibe. Mamufa gilata bo mone'mofihi Hu'mau kehe ito le'mo eto higo foya'a ya'ma lu emilenogo bati huto lilina'mu yabe. Alonihi ya'ma koyapa'i Hu'mau kehe ito ema'alo anamofihi lolo hu eto'ehinamo ni'ibe.

⁵ To Kilisitou ai ana suhi huto ai'amo keheligo tigo yamofihi mamufa gilata bo sipi bo lolo mehu'ehinamo ni'ibe. Yamofihi Hu'mau ma luto lu emigo lolo hu'ehinamo ni'ibe:

Kai ya'ma pana'nimo nohane.

Nani yamofihi yatai ya'ma

kele'mo huto nohube.

⁶ To kaga mone'a hiti ma luto lu emi'ehina:

Kai ya'ma Melekisitekihi babeyafa huto

mamufa gi emilata bo nagaluguti

huto hilata minomo buto

foto'i moloto minalane.

⁷ Yesu ai metoga mino'ehina kana'alo Hu'mamofihi kehe sipi igo bu nogoya nolimigo sipi nogo moloto buka tito ya'ma fili'ehinaguti le'mo gelehe higo yamofihi buto bise bo, Hu'mamofihi amuya moloto loka ho'ehina yabe.

Ya higo Hu'mamofihī maha'aluga limitō mino'ehina'mu luto to agoya hu emise'namu Hu'mau keheli emi'ehina. ⁸ Ai Hu'mamofihī pana'a nohinaya fa'mene ya'ma keke'i luse'na keheliloto keheliya ise'namofihī hapa'a keheliya ito agoya hu emi'ehina. ⁹ Ya huloto bu segito mino'ehina bo lolo huto ai ka'a keheli emi'ahana silaga bonatoga enali'i enubuto bise'namofihī nekisa'a meni'inamofihī afo'anifu lolo hu'ehina. ¹⁰ Ai ya'ma lali'i mamufa gi limilata nohina bo, sipi bo Melekisiteki ai'a nagatogati babeyafa huto minalibe luto Hu'mau lu yege ho eto'ehina yabe.

Mono ka he'mi lalabe luto lipoti lu nolimibe

¹¹ Yamofihī ka'a babu luto ni'inaya lenali lenegekesa legeso hite kehelilatanamofihī tupa'asi nehinogo lu lep-ilube luto keheli'ohuna komopatini keta nohibe. ¹² Lenali kana'a yatama mono ka kehelite biba biba hite minatita luga'a fi lehe tete giyaka giyaka lite li epitita bati hitine. To ya'amagihī lenali mono'mofihī hapi fise'na'alo ya'ma aku'i lu lepilatanamofitoga mine mele'ahabe. Lenali komopatinimofihī nose'na amuya'a hiti menalana'a hite minalana legegeto nehabe. ¹³ Ya'ma fono ka ni'inaya olopa bona'magi amuya'a hiti nose'na nenanaya amihi nelata nehana'a enali inapuhi nehabe. Nehabe luto lu epalalutaya ya'amagihī mino fu lite minose'namofihī hapa'a ya'mu mone keheli fotogo menehabe. ¹⁴ Nose'na amuya melete yamofihī olopa bona'magi enali nasana ni'ibe. Enegekesa komopa'ani hokolo higo foipanamofihī bati'namofihī hapa'a keheli bebe sete nehana enali nasana ya ni'ibe.

6

¹ Ya'mu ya'ma lali ya hu'ehibe luto Kilisitohi kaga'amofihī biha'a hapi fi'ehinamofitoga ya'ma

melenogoti ni'inogo ka'amofihi megesa'a lolito tito nebinogo bebe sose kaga lulatanamofihi kapo'a ya'ma moloto mino lito buto bilune. Mono kamofihi luga'a ya'ma tafa'a nomoloto futu'amofihi foya henabe luto aku'i hapi filune? Komopati lemeha'a li gelehe hilatana to Hu'mamofihi keheli emilata nohune. ² To mono nagami'i fololata nohuta ka'a to lataha'anilo layahi moloto lusa gilata nohuta to filise'naguti ho tise'na to foipana lolo hu epoloto ka foya lilata nohuta buba buba huse'namofihi kaga'a hena'mu aku'i yamofihi lito hapi filune? ³ Hu'mau keheli'ehinogo lali ho tito abilune luto kohe toto kapo lamana'agu malalune.

⁴ To mono ka keheli'ahana bona'i luga'amagi nehinogo Hu'mamofihi fana meha'auga komopa'ani le'mo besa lago to kokulumaguti nose'na nete enele'mo'ehina to Sikala-fu'i mone'i li'ahana enali yanamofihi enemegesa hi emite minenogomo hena hinogo aku'i enele'mo gelehe huto tiligi salune? ⁵ To enali Hu'mamofihi ka'a hetofana ni'ibe li'ahana to alihi huto hilina kana'amofihi ule'ale huse'-namofihi amuya'a laga'a akeheli'ahana. ⁶ Enali ya hite minete alihi aku'i ya'ma asaga'i li he'mite enemegesa hu emi'ehilana yanamagi Hu'mamofihi pana'a aku'i malipu yafalo hete boana'magih enubulo le'mo yege fise'na kalana'i mele etalana kehelilina ni'ibe. Ya'ma bona'i komopa'ani aku'i enele'mo gelehe hinogo tiligi solata hilinamofihi mone meni'ibe.

⁷ Me'i monetoga ko'uba kana'amu kana'amu iba iba huto minoto le'mo gefa gefa noigo bona'magi foya lite nose'na he kelelata nehago nose'na li huto huto hu epilata nohinamofihi ya'ma Hu'mau lusa'amofihi legeya'a huto hulata nohibe. ⁸ To me'i monetoga foyaguti kifina to kifi kaso'a hiti nasanago mino бага ilata nohina'mu yabe luto ka me'i lolo huto minana'mu Hu'mau gumi'i halifi mehal-

ibe ai foya'a yabe. To ana metoga logouba lalube'mu hibe. Ya'ma fono kaguti me kumu lu'ohuna yamofihi me'mofi kumu menolube. Bona'magi kumu lu moloto nolunagi kehelilo.

⁹ Nalalu'nigitabe, nani ka noluna ya'ma lenali le'mo tiligi salabe luto keheli'ohuto menolube. Lenubuto bise nasana yamofihi legeya'a lenalitoga huto holito buto minalibe luto keheli'ohuta nolube. ¹⁰ Hu'mau ai'a mone li sibina huto ya huto menohibe. Lenali ai kumu yabe lite foya'a lite komopatini minalanamofihi lamana'a yamofihi Kilisitohi yagapana'a enele'mo bati hite lenemehi emite enehe'malata nehanamo yamofihi ai'a yana'mu ekesu mehalina'mu yabe. ¹¹ Lenali kumu ya hilabe luto nolube. Lenali asaga'naloga moneko legege hite keta mehuse hite minenogo lele'mo hetofa hilina nasana ya hilune lite fifa ite lenegekesagu melete mine lite netinogo kana'a su halina yalo nehetilabe. ¹² To lenali fa'mene fuli meminese bona'i luga'amagi keheli ule'ale hi'ehite to kosele'i me-lenehenogo geba hilete minete ana'ina'mu lu molo lep-olo'ehina yamofihi lilata nehana bona'magi bilata nehana kapo analo enigigusa ite bilabe luto nolube.

Hu'mau kaga lu molo'ehina ka'a

¹³ Koyapa'i enalitogati mone Abalahahi Hu'mau kaga lu eto'ehina bo mone tito mino'ehinamofihi gi'alo lu laga hilube luto keheli'ehinaya sa huloto sipi bomofihi gi'a mone be meligilibe luto ai'asigo gi'alo lu hetofa huto lu molo eto'ehina. ¹⁴ Lu moloto lu etoto ma luto lu'ehina: *Nani'ni ya'ma lusa aku'i gi ketalube'mu nohube. Ya huloto kai yagapanaka babu luto li futili huto li huto hu kimiluna'mu yabe.* ¹⁵ To Abalahahi Hu'mau lu eto'ehina kaga'mu yabe luto kosele'i mehago geba huto mino lito buto legeya'a ligo ai'na lolo hu'ehina. ¹⁶ Bona'magita yahi tito bo mone'mofihi gobisalo le'mo ule'ale huto lu laga huse ka

nolinogoti lalitogati tito mino'ehina bomofihi gi'alo lu laga huto o'e lulatana yamofihi huto mehilina'mu yabe. ¹⁷ Yanamofihi Hu'mau ai'a bona'i lu molo epolo'ehina yamofihi Hu'mau kenetufa'a le'mo gelehe huto fato ka lilifihe? lite enegekesa loemo keheli lalabe luto komopa'atu keheli hetofa higo lu'ehina. Anamofihi hapa'a li huto hilube luto lu molo epolo'ehina nasanamofihi ka'amofihi gupisalo le'mo hetofa huto lu laga huse kaga ya'ma molo emi'ehina. ¹⁸ Hu'ma ai faga faga ka'a meni'ina bouba li hetofa huto ka'a loemo lu'ehina ya'ma li ho tito limilago ai'a maha'aluga mino fala ki'ohuta lali ana'ina lele'mo keta mehuse lubuto bi'ehina yamofihi legeya'amu fifa ito li pili koto amuya moloto lilune luto kehelito minalune. ¹⁹ Lele'mo babahi hu'ehina'mu luto fifa ito geba huto minalatauba komopatimofihi lukesati lolo hinogo nohinogoti kokulumalugu mono nohi komopa'aluga katatu'i hekini lo'ehina ya'ma nonugu ai kapo li hokolo higo Hu'mamofihi gobisalo lele'moto tilata nohibe. ²⁰ Lali kumu yabe luto le'mo kohe to leto'ehina bo, Yesu ai yamofihi analo lele'mo kohe to lito buto sipi mono nopofihi komopa'agu bu nehete'ehina ai Melekisitekihi naga'a suhi huto lali'i mamufa gi emilata bo lolo huloto mino lito buto asaga kana'amu kana'amu bigo minalube'mu nohibe.

7

Melekisitekiu Hu'mamofihi mamufa gi emilata bo yabe

¹ To Melekisitekiu ai ya'ma Seleme hepatoga gihiti bo to Hu'mamofihi sipi bomofihi ai mamufa gilata bo mino'ehina. Abalahau ai fato hepato buto enigihiti bona'magihi kalana'i moloto enoho logo'ehinalo i behe huto noago Melekisitekiu ai buto kapolo fo tula hoto Abalahahi be tigito lusa gi eto'ehina. ² Ya hu etolago Abalahau lubaguti bauna nasana leka soto guna mololoto

nayahi loemo su hola hola higo molo'ehinaguti moneko moneko lito Melekisitekihi emi'ehina. Ya'ma Melekisitekihi gi'amofihi hapa'a lali katiguti ya'ma gihiti bo bebe sose'namofihi afo'afu mino'ehina. To Seleme hep-a'mofihi gihiti bo mino'ehina hapa'a lali katiguti ya'ma fulu huse'namofihi afo'afu nohina yabe. ³ Melekisitekihi ito'afugo afo'afugo mine'aha'inaya etigi'atiti mekeheli'ohune. Ai'a enigiko enagako bona'a asaga'i fenene hu'e-higo mekeheli'ohune. Enali hapa'animu sa sa hite li huto mehi'ahanamo ni'ibe. Ai minoto lito hu'ehinaya, ito'afu keto'ehina kana to minoto fili'ehina kana'a ya'ma mekeheli'ohune. Ai Hu'mamofihi pana'a legi huto mamufa gilata nohina bo molo emitu minomo buto mino'ehina nohibe.

⁴ Sipi gihiti bo nohinagi kehelilo. Melekisitekiu ya'ma gihiti bo lolo huto nohigo bahalotifu legeya'a Abalahau ai minomo tito mino'ehina, aiya lubaguti bauna nasana lamana'aloga leka soto guna mololoto yogo fe'nohi nayahi su hola hola huto ni'inaguti Melekisitekihi moneko moneko li emi'ehina yabe. ⁵ To Libaihi yagapana'a luga'amagi mamufa gilata bona'i minalabe luto lu epolo'ehina. Enali hiti boana'i enalalu'anigi hiti koguna ite Abalahahi naga'i moneko koguna lolo hi'ahanamo ni'inaya enalitogati ana'ina luga'a huto hu'ehinaguti nayahi su hola hola higo ni'inaguti moneko moneko lila lila hilabe lite li'ahana ka'a li nupa hite nelite yamofihi lu laga hi epelete li'ahana. ⁶ To Melekisitekiu ai ya'ma Libaihi li gehesaguti huto hu emi'ehina bouba ya'ma Abalahahi ana'ina'a silaga'i nayahi su hola hola higo ni'inaguti ya'ma moneko moneko'i li'ehina. Ya huloto'a Hu'mau lu eto'ehina nasana le'mo hetofa higo li keheli'ehina bo Abalahahi ya'ma lusa gito molo eto'ehina. ⁷ To mineme tite nehana'a enali limite mine'ahanamagihi lusa gi epelelata nehana'mu

yamofihi enebe ligi'ahana. ⁸ Mone kegi'a ya'ma kuguhi koyo emilata nehana bona'i enali mineme bite fililana yamagi bona'magihi yogo fe'noha'ani nayahi su hola hola higo ni'inaguti moneko moneko'i lilata nehabe. To mone kegi'a ana nasana moneko moneko li'ehina bo Melekisitekiu ya'ma minoba minoba nohina bo yabe lite mono bukugu fayahi keye'ahanamo ni'ibe. ⁹⁻¹⁰ Yata'a Libai ana kanaguai huto huto mehu'ehinaya, tata'afihi Abalahau nohigo Melekisitekiu fo tumala neha'igo Abalahau yogo fe'nohi li emi'ehina. Ana yupahi Libai tata'afihi gufa'agu ana suhi huto mino'ehina. To ai bonatogati yogo fe'nohi nayahi su hola hola higo ni'inaguti ana'ina moneko moneko'i lilata nehana bona'magihi bahalo'anifu nohuto Abalahahi meha'aga nohuto fe'nohi ana'ina ya'ma Melekisitekihi li emi'ehina.

¹¹ Libaihi yagapana'a enali mamufa gilata foyamofihi kaba'alo ya'ma Hu'mau ai'a Moseu keya ka lu'ehina ka'a ya'ma Isilaeli bona'i epi'ehinaya anamofihi mamufa gilata nehana bomagi enali kapo bili'ahana yanauba buto i segito minaluta nasana li huto hitita aliha'a lokiya fi emilata bo mone fato'mofihi Melekisitekihi li nupa hi'ahanaguti henabe

luto huto hitine? Yesu huto huloto ai'a Alonihi babeyafa suhi huto memino'ehina. Ai Melekisitekihi li nupa hi'ahanaguti oto huto hu'ehinamo ni'ibe. ¹² Ya'ma mamufa gilata foya li'ahana yamofihi tafa'a enele'mo kosaba'i huto mone li huto hulenogo ana tafa'amofihi ka'a keya ka lu'ehina'a ana suhi huto topa nehenogo fato'mofihi kosaba ka mone huto hilina'mu yabe. ¹³ To keya ka lu'ehina kauba Sipi Botimofitoga buto lilago ai lokiya fi emilata nehana sipi mono nonugu foyamofihi ya'ma Libaihi tata'agitoga li epele'ahana enali li nupa hi'ahanaguti huto mehu'ehina. Sipi Botiu ya'ma li nupa

moneguti huto hu'ehina ya'ma ana li nupa hi'ahanaguti moneuba mamufa gilata sipi mono nonugu foya'a lilata menohina ni'ibe. ¹⁴ Sipi Boti ai koyapa bo Yutaha naga'aluguti huto hu'ehina yamofihi akeheli su hoto kehe-li'ohune. To Yutaha naga'magi enali mamufa gi emilata foya lilabe luto ya'ma Moseu fayahi koyoto melu'ehinamo ni'ibe.

Yesu Melekisitekihi babeyafalo hu'ehinamofihi ka'a

¹⁵ To mone hiti anokehelune. Mamufa gilatomofihi yuhufa hapa'a mone fato'na ma huto hu'ehibe. Mamufa gilata bo mone Yesu ai'a Melekisitekihi babeyafa suhi huto huto hu'ehina. ¹⁶ Ai'a gufatu huto hu'ehibe lite ka'a li melete li'ahana to lu laga hi'ahana hiti ya'ma ana babeyafalo mamufa gilata bo lolo mehu'ehibe. Ai mino lito buse'na mehi emito amuya'a hiti mamufa gilata bo mino'ehina ni'ibe. ¹⁷ Ai kumu mono bukugu ka'a ma lite fayahi keye'ahanamo ni'ibe: *Kai ya'ma Melekisitekihi babeyafa huto mamufa gi emilata bo nagaluguti huto hilata minomo buto foto'i moloto minalane*, lite keye'ahana yabe. ¹⁸ Ya hu'ehina'mu ya'ma lu laga hite li'ahana kaga koyapa'i li'ahanamofihi amuya'a meni'inalo legeya'a mone huto mehu'ehina yabe lite le'mo kosaba hi'ahana. ¹⁹ Moseu keya ka lu'ehina kauba buto li hetofa hinogo minaluta nasana li huto holito mebu'ehina. To yanamofihi be liginogo fifa ilatana kosabaluguti manuhi epilatanamofihi lamana'a li huto hu'ehina yauba manuhi limigo Hu'-mamofihi okaba'aga lebato bulata nohune.

²⁰ To ka mone hiti ma ni'ibe. Kosaba mamufa gilatana yauba Yesutoga huto hu'ehina ya'ma Hu'mau le'mo huto: *Kai mino lito buse mamufa gilata bo nohane*, luto lu moloto emi'ehina. Yata'a kohe tete mamufa gilata hi'ahana bona'i enali li hetofa hite Hu'mau lu molo'ehina ka melise fa'mene mamufa gilata bona'i lolo hite mine'ahana yabe.

²¹ Kosaba'i ya'ma ule'ale huto ka lu mololata nasana ifo'aga Yesuhi ai'a mamufa gi emilata bo lamana'a lolo huto nohibe. Ai fayaha ka'a Hu'mau lu molo emi'ehina ma luto ni'ibe:

Sipi Bouba amuya moloto
lu laga huto lu'ehina ka'a
ya'ma mehe'milina'mu yabe.
Kai mamufa gi emilata bo
minomo buto
amuya moloto minalatagihe.

²² Hapa'a ya suhi huto ni'igo Yesu ai'a ya'ma lu mu tifisemofihi ka'a legeya'amofihi yafa lapusa'a lolo hu'ehina.

²³ To hapa'a mone hiti ni'ibe. Koyapa mamufa gilata bo enali ya'ma foya molo emite lilune'mu filite bi bi nehago yamofihi ni'igi babu bomagi lelite bite mine'ahana.

²⁴ Ya hi'ahanaya kosaba'i ya'ma Yesu ule'ale huto minoba minoba huto minose bo nohibe luto mamufa gilata foya yamofihi molo etoto oba oba huto nominabe. ²⁵ Ya hu'ehina'mu minoba minoba huto nominana bouba ya'ma kana'amu kana'amu lali kumu yabe luto Hu'mamofitoga buka tilata nohinaya ai'a lubuto bise foya Yesuhi foya'amu luto Hu'mamofihi bulo bulata nohuta bo bati huto lamana'agu lele'mo moloto lili'nagu lele'mo hetofa hulata nohibe.

²⁶ Yesu ya'ma lali'i mamufa gi leto'ehina bo sipi'a nohinagi lele'mo bati hulata nohina bo nokehelune. Ai pa sose foipana meni'ina komopa'a fi fana tago lamana bo ai foipana nasana lilata bo enali tegi huto menohibe. Laga huto pa solata nohina bo Hu'mau le'mo saga hu'ehigo kokuluma ifo'alo be ligi su hoto nominana bo minalina'a huto minolago bati huto ni'ibe. ²⁷ Ai ya'ma mamufa gilata bo tafa'a enali tegi huto meni'ibe. Ai foipana'a hiti meni'igo kana'amu kana'amu kohe toto

ai'a foipana'amu yabe luto mamufa gi emilatamofihi alihi bona'magihi foipana'animu kuguhi koyo emilata nohinamo ya'ma meni'ibe. Ai'a komopa'a hiti gufa'a hiti ya'ma li hetofa hu etoto kuguhi moneko'i ya'ma koyo emigo buto su ho'ehina. ²⁸ Moseu keya ka lu'ehina ka'alo ya'ma bomagihi komopa'ani mone bati mehu'ehina bo enali mamufa gilata bona'i minalabe luto lu epoloto enele'mo ho ti'ehinaya, Moseu keya ka lu'ehina kamofihi gupisalo ya'ma Hu'mau le'mo amuya moloto lu laga hulata nohina kaga'a yauba ai'a pana'a ya'ma bu segito hetofa huto nom-inana bo minomo buto mino yatama huto minalina'mu yabe.

8

Yesu sipi mamufa gilata bo yabe

¹ Ka noluna yamofihi legeya'a ma luto ni'ibe. Lali'i mamufa gilata bo sipi bo ai ifoga kokulumagu Hu'mamofihi koli'a hiti kefa hisalo maha'aluga yahi lamaga'aga mino moloto nohibe. ² Ai sipi hetofa mono nohi ni'inaya ya'mamofihi nonugu mono yahusabe lamana'a lali kumu yabe luto Hu'mamofitoga kaga lulata nohina nasanauba mamufa gilata foya lolo nohibe. Mono yahusabemofihi lamana'a bona'magita gi'ohuta ni'igopa Sipi Bouba ai'a li huto hu'ehina ni'ibe.

³ Le'mo mamufa gi emilata bo asaga'naloga enali gomolu nose'na to fato nose'na laita hilata nehabe lite keheli eto hi'ahana. Yana'mu lali mamufa gi emilata bo Yesu ai hiti Hu'mamofihi lokiya fi emi'ehinalo mino'ehina ya nohibe. ⁴ To metoga Moseu keya ka lu'ehina ka'amofihi mamufa gilata bona'i enali fa'mene nehanamo ni'inaya yata'isi melugu mino'ehina ni'itita mamufa gilata bo meminatine. ⁵ Enali foya'ani tafa nopofihi babeyafana ya

suhi hite anagu lolo hilata nehabe to legeya'a ya'ma kokulumagu ni'ibe. Ana suhi huto Moseu ai mono kamofihi go nohi gilube luto nohigo Hu'mau ma luto lu emi'ehina: *Keheli'ohubo. Kosagu babeyafa'a kelepi'ohunamo ana suhi huto ana'ina silaga'i lolo hubo*, luto lu eto'ehina yabe. ⁶ To lu mu tifise'namofihi kaga tito ya'ma ai'a lu'ehina kaga sipi'a huto ti'ehina yanauba lukesa yafa'a lolo hu etago li huto hu'ehinamo ni'inaya go nohi gilina'mu ya luto lu eto'ehina ni'inaya yamofihi Yesu ai'a Hu'ma hiti bona'i hiti enele'mo hepilube luto lu mu tifi'ehina kaga kosaba'i yauba tito ya'ma ni'ibe. Ana suhi huto lokiya fi emilata foya ai'a lilata nohinamo yamofihi tito enali'ani foya'ani be ligi'ehinagi li hetofa huto hilina'mu yamofihi kaga lu molo'ehina kosaba'i huto yamofihi hetofana huto hilinagihe.

⁷ Koyapa'a lu mu tifise kaga mino'ehina yamofihi hetofa legeya'a ho'ehinalo ni'itita alihi mone huto hilibe luto kaga'a huto mehitine. ⁸ Ya hu'ehinaya Hu'mau ai ya'ma Yuta bona'magi kumu kehelina bebe mesago ka'a ma luto lu'ehina ya'ma mono bukugu ma lite fayahi keye'ahanamo ni'ibe:

Minoto kana monelugu
ya'ma Isilaeli bona'i to Yuta naga'i
enali hiti lu mu tifise ka kosaba'i
mone li huto hu epilube,
yamofihi Sipi Bouba luto lu'ehina ni'ibe.

⁹ Kosaba ka lu molo'ohunamofihi
koyapa'i afo'anigihi
Iyipi metogati enele'mo alube luto
enayato li'ohuna kana'a
enali hiti lu mu tifise'namofihi ka'a
lu molo'epolo'ohunamo meni'ibe.
Enali lu mu tifise ka'amofihi

komopa'agu le'mo fotogo hite meminago
 nani'ni bu goloto
 ahe'mi epolo'ohunamo ni'ibe,
 Sipi Bouba ai'a ya'ma luto nolibe.

¹⁰ Koyapa kana'a bulago
 alihi Isilaeli bona'i
 enali hiti ma luto
 ka'a lu mu tifilube'mu nohube luto
 Sipi Bouba lu'ehibe.
 To nani lu laga huse kaga'ni
 enegekesagu melenogo'ni minalina'mu yabe.
 Ya huloto komopa'anigu
 fayahi koyo melenogo minalibe.
 To nani Hu'ma'anifita lolo huto minalugi
 enali yagapana'ni lolo hite minalanagihe.

¹¹ To limite neminana'a lagaso'a
 to tite neminana'a sipi bona'magi
 enali nani kumu keheli su hete
 kehelilanamo ni'inaya,
 yamofihi bo moneuba bo lalu'afihi to
 bo moneuba falu'afihi:
 Kai mele'isi Sipi Bomofihi hapa'a
 keheli fe lubo, luto ya lu emitu
 iyo iyo huto lu emilina'mu yabe.

¹² Ya hu'ohuna'mu kehelilune'mu nehabe.
 Nani keke'i nolu epoloto enali
 li sibi sibi hi'ahana'ani
 li he'mi epalaluna'mu yabe.
 To foipana'animu aku negekesa mone
 mekeheliluna'mu yabe, luto
 Sipi Bouba ya lu'ehina yabe.

¹³ To Hu'mau ai lu mu tifise kaga kosaba'namofi kumu
 noluto koyapa'i mino'ehina kagamofihi tafa lo'ehibe luto

lu'ehina. To ana'ina tafa loloto fulupa ito yamofihi nesi'a minoto su hoto fenene hilina'mu yabe.

9

Kokulumalugu mono nohi yabe

¹ Lu mu tifise'namofihi ka'a tafa'agu Sipi Bomofihi bulo lipi emilata nehana lu laga huse kaga ni'ina to mono nohi metoga mino'ehina. ² Yamofihi mono'mofihi go nohi ya'ma ya hite gi'ahana. Hasa mone fi laga hi'ahana mone okaba'aga mino'ehinamofihi gi'a sipi bebe sose'i yabe lite li'ahana. Anagu ya'ma libi'mo yatamalo to hita gigusa'a hiti mino'ehina to hisamofihi gupisa'alo ya'ma Hu'mamofihi bulo mele'ahana beleti nose'na lapelugu mino'ehina. ³ To buto komopa'agu mone kesige katatu fi laga hago mino'ehina gi'a bebe sosemofihi legeya'a eto huse'i yabe lite mino'ehina. ⁴ Anagu ya'ma tu'a hiti nasanamofihi lokiya fi emilata hita mone golitu lolo hi'ahana ya'ma mino'ehina. To bokisi golitu lolo hi ete'ahana ya'ma lu mu tifise'namofihi kaga'a ni'ina. Ya'ma bokisi anagu mana nose'na kokulumaguti limi'ehina nose'na mone'a somogu mino'ehina. Ana somomo golitu lolo hi'ahana anagu ya'ma mana nose'na mino'ehina. Ana bokisigu Alonihni fatusa bu'a hiti fi ho tilago mino'ehina. To lapelegusa efahi loemo ya'ma keya ka analo fayahi keye malago mino'ehina. ⁵ Ifo'alo ya'ma Hu'mamofihi fana mehena'amofihi babeyafa'alo kene'i loemale'i etali foipana okala hu epololata hitalo ya'ma koke'na'atititu lite ifi telete mine'aha'ina. Yamofihi ka'a yatama hu lalibe luto asaga'na ana'ina'mu molo emito lu su mehaluna'mu yabe.

⁶ Ana'ina ya suhi hite lolo hite mele'ahago ni'igo nohi buga'aga anagu tite ya'ma mamufa gi emilata bona'i enali kana'amu kana'amu tite foya'ani lite minelata hi'ahana.

⁷ Nohi komopa'a monelugu ya'ma mamufa gilata bona'-magihi sipi bo'ani ai'ago kufu mone'amofihi yupahi nohi komopa'agu tito mino'ehina. Ya huloto meme yagamagihi bulumaka yagamagihi golahi li hekigo ligo tito yata'a ai'a foipana'a hiti to alihi bona'magihi foipana sibigopa mino'ehina li'ahanamofihi mekeheli'ahana yana'mu yabe luto hitalo ana golahi fepa kopa i'ehina. ⁸ Ana'ina yanamofihi hapa'a ya'ma fana meha'a hiti Sikalafu'uba ma luto lu nolimibe: Nohi hasa luga'a ya'ma fa'mene ni'inogo bebe sose mono nonugu buto fololata nohuta kapo hokolo hu su meho'ehinamo ni'ibe. ⁹ To ya'ma hasamofihi okaba'aga mino'ehina ya'ma kanalo metoga nominota'a nasana babeyafa'a huto ni'ibe. Yamofihi hapa'a kehelilotiti ya'ma bebe sose mono nonugu gomolu nose'na kuguhi keyete laita hilata nehana yanauba Hu'mamofihi bulo lipi emilata nehanamagihi komopa'ani le'mo fotogo mehiliba luto nokehelune. ¹⁰ Yanauba enugufa'aga li molo'ehina ka'ago ya'ma ni'ibe. Lu laga huse kagamu'i nose'na fato fato'i to bai nagami'i nenanaya to enugufa'ani mono nagami'i okala hilata nehana yamofihi kaga'a ni'ibe. Ya'ma Hu'mamofihi ka'alo huto higo bona'-magi mege'i melete bite nehinogo aliha'a Kilisitou ana'ina le'mo bebe salina kana'a huto hilibe.

¹¹ Ya hu'ehinaya Kilisitou ai'a ya'ma ana'ina legeya'a li huto huto lu molo'ehina yamofihi mamufa gilata nehana bona'i sipi mono bo'ani huto hu'ehina. To Kilisitou ya'ma kokulumagu mono nonugu lili'na lito mino'ehina tafa go nohi be ligi'ehina to ya'ma ifo'alo mono nohi mone legeya'a lamana'a enayatu megi'ahana to ma metoga meni'inamofihi babeyafalo ni'inaya mino'ehinamo ni'ibe. ¹² Kilisitou ya'ma meme yaga bulumaka yagamagihi golapo li'ehina ni'igopa ai'a golaha'a hiti buto bebe sose go nonugu tito ya'ma nohi hasagu tilina kana

moneko'i tito mina fi letoto lubuto bito mino kosaba huse'i limi'ehina yamofihi minomo buto minaluta'mu yabe. ¹³ To mememagihi bulumakamagihi golahi to bulumaka ikele'amofihi gufalo logouba lo'ehina lahi folo epalalina nasana'mu bonatoga fepa fepa iloto enugufaga folo epalago bi fele afele tigo mine'ahana enali Hu'mamofihi bulo enele'mo bati hi'ahana. ¹⁴ Ya hu'ehinaya Kilisitou ai ya'ma minoba minoba Meha'auba fi hele hu etago ai komopa'a hiti gufa'a hiti bati huto mino'ehina yamofihi Hu'mamofitoga hetofa mamufa gi emi'ehina. Ya hu'ehina'mu Kilisitohi golaha'auba komopatilo i kolo'ehinamofihi okala huto foipa foya he'mi letoto lele'mo bebe solenogo mino kosaba huse bo, Hu'ma aitoga agoya hu emito foya'a lilata nohune.

¹⁵ Ya hu'ehina'mu Kilisitou ai'a ya huloto lu mu tifisemofihi ka'a tafa'a yanagu bona'i mine'ahana foipana li huto hi'ahana yaguti li kele li letalube luto fili'ehinamo ni'ibe. Ya hu'ehina'mu bona'i yata'a lu mu tifise'na kagalugu mine'ahana Kilisitou foipanaguti gulu ho epolo'ehina yabe, luto fili'ehina. To nofilito Hu'mau elesa molo epi'ehina bona'i enali minoba minoba husemofihi kokulumagu yogo fe'nohi lilabe luto lusa gi epalalina'mu yabe. Ya'ma bati hite lilabe luto Hu'ma hiti bona'i hiti enele'mo hepiloto lu mu tifise ka'a kosaba'i li huto huto molo leto'ehinamo ni'ibe.

¹⁶ Yogo fe'nopofihi kapo'a ma huto ni'ibe. Afo'afu fili'ehinamofihi hapa'a huto lu yege holenogo yogo fe'nopofihi ka'auba legeya'a henilina'mu yabe. ¹⁷ Ana bona'i kosaba'i bu hiti nohinogo yogo fe'noho nasanamofihi ka'a ya'ma fa'menego minalina'mu yabe. Fililenogo yamofihi legeya'a huto hilina'mu yabe. ¹⁸ Ya hu'ehina'mu ya'ma lu mu tifisemofihi ka'a tafanauba yagamagihi golahi he nekigo bu molo'ehinago bati huto mino'ehinamo ni'ibe.

¹⁹ Yata'a Moseu keya kamofihi fayahi koyo'ehina asaga kaga lataha'asiloko leka soto lu yege hoto bona'i lu epigo keheli'ahana. To lu epi su holoto bulumaka ikele'amagihi golahi to mono nagami'i hiti li sibi sibi huto segi osahi mone tupa'alo to sipisipi yagamagihi oka'ani safa'na moloto sa giloto yamofitu nagami iloto lepe tepe huto keya ka ni'inalo to silaga boana'i nehanalo folo epolo'ehina. ²⁰ Ya huto'a ma luto lu epilata hu'ehina: *Hu'mau lu mu tifise'namofihi ka'a lu laga hu lepolo'ehina yamofihi golaha'auga lenele'mo bati hinogo lama'nakagalo kehelite mege'i malalo*, luto ligo kehelite mine'ahana yabe. ²¹ To Moseu ya'ma bebe sose go nohi ni'ina to anagu foyamofihi nasana asaga'i ni'ina yalo ya'ma golaha'a fepa kopa ito su ho'ehina. ²² Ya hu'ehina'mu ya'ma keya ka lu'ehina ka'alo ana'ina silagaloga mememagihi bulumakamagihi golaha'anitu okala hulata nohinamo ni'ibe. Golahi memalalana'a ni'inogo ya'ma bona'magihi foipana'ani li kele lilata'a mone meni'ibe.

Kilisitohi golaha'auga foipanati kele lilata nohina

²³ Ma metoga mono nasana silaga'namofihi hapa'a ya kokulumagu ni'inamofihi babeyafa'a fa'menena golaha'atu nagami ite nokala hite li gulu gulu lilabe luto keya ka ya lu'ehinamo ni'ibe. To kokulumagu nasana lamana'auga ai'a ya'ma lokiya fi emilata nasana eto huto mino'ehina yanauba nagami ito hapa'a hetofana lolo hilibe luto le'mo hokolo hilinamofihi kapo'a moneko'isi ni'ibe. ²⁴ Ya hu'ehina'mu Kilisitou ai bona'magihi enayatu gi'ahana mono nonugu to lamana'amofihi babeyafa'a mino'ehina anagu buto meti'ehibe. Ai kokulumagu tiloto Hu'mamofihi bulo lali kumu yabe luto nehetito lele'mo hetofa hilina foya'a ya'ma lilata nohibe. ²⁵ To Yuta bona'magihi sipi mamufa gilata bouba kufu'amu kufu'amu het-

ofa kana'a moneko yupasigo bebe sose nonugu tito meme yaga mone'mofihi golahi lito tilata nohibe. Ya nohuto ai'a golaha'atugopa fa'mene nasanamofihi golaha'a liloto tilata hu'ehinaya Kilisitou ai'a gufa'a komopa'a ya'ma lali kumu yabe luto he'milube'mu kana babu yupahi meti'ehina ni'ibe. ²⁶ Yana'mu Kilisitou ai gufa'a komopa'a kana'amu kana'amu he'mi leto'ehina ni'itita ai me'mofihi lolo hu'ehina kana'a huto hu'ehinaloti ema'aga keke'i luse'i lito filito buba buba huto nesi'a meminotita'mu yabe. Ai'a ya'ma ya suhi hu emito Hu'mau molo'ehina kana'a su halube'mu nohinogo kana'a moneko'i ai'a gufa'a komopa'a nehe'mito foipanati su halibe luto huto hu'ehinamo ya'ma su ho lamana hibe. ²⁷ Silaga bona'magita kana'a moneko'i fililune luto to yanamofihi ifo'alo Hu'mau nohinalo ai'a foipanati'mu ka foya lilube luto lu leto'ehinamo ni'ibe. ²⁸ Kilisitou ai ana huto kana moneko'i silaga bona'magihi foipana'ani ai gupisalo tigo he'mu kito Hu'mamofihi kuguhi koyo emiloto fili'ehina. Aku'i foipa nasana li su halibe luto ni'igopa aimofihi geba hite fifa ite minelata nehana bona'i Kilisitou enubuto bise foya aliha'a li su haluna'mu yabe luto aku'i koku-lumaluguti limito huto hilube'mu hibe.

10

¹ Yuta bona'magihi keya ka ya'ma legeya'a alihi huto hilinamofihi babeyafa'a mone'a anasi ni'ibe. Legeya'a lamana'a meni'ibe. Ya hu'ehina mamufa gilata bona'i enali keya ka lu'ehina ka'alo kufu'amu kufu'amu lokiya fi emi'ahana ana suhi hilenogo hena keya ka koyo'ehinamofihi kugupouba Hu'mamofihi bulo bilata nehana bona'i ya'ma mone'na lusiga luto enele'mo bati hulata nohibe? Ya huto meni'ibe. ² Hu'mamofihi lipi emilata nehana bona'i ya'ma mone'na komopa'ani li gulu ligo lu epolo'ehinalo ni'itita komopa'anigu foipana'ani

meni'igo minatita'mu yabe to asaga kuguhi lokiya fi emi-lata'na ya'ma he'mitita'mu yabe. ³ Ya hu'ehinaya kuguhi koyolata'namofihi ya'ma kufu'amu kufu'amu nekayago foipana'animu aku'i beto hite kehelilata nehabe. ⁴ Kuguhi koyolatana'mu to lokiya fi emilatana'mu mememagihi to bulumakamagihi golahi heki'ahana yanauba bona'magihi foipana'ani nokala hu epalalina'a to he'milina'a mone meni'ibe.

⁵ Ya hu'ehina'mu ya'ma Kilisitou melugu ma'asi lim-ilube'mu nohuto afo'afihi lu emi'ehina ka'a ya'ma mono bukugu ma lite fayahi keye'ahanamo ni'ibe:

Kuguhi koyo epilata

ya'ma fato fato'mofi kumu

lagaka mekebesigo

ananamofihi kibita mehu'ehina.

Ya hu'ahataya,

nugufa lolo huto

le'mo hetofa hu'ahatamo ni'ibe.

⁶ Fato fato yagatu hete hosa hite

kuguhi keyete lokiya fi emi'ahana

yamofihi bu goto

laga'ni menebesibe luto lulata hu'ehina.

Foipana'ani he'mi su halibe luto

kuguhi keyelata nehago

mone kegelo mebilata nohane.

⁷ Ya hulago

nani ma luto lu'ohunamo ni'ibe:

O Hu'mao, kehelibo.

Kai lilata'a malalata'a hilube luto

kegeba huto nominobe.

Keya ka lu'ehina kamofihi fayaha'agu

nani kumu kaga koyo'ehinalo

ya huto lilube luto nohube.

⁸ Kohe toto luto lu'ehina: *Yagamofihi kuguhi koyo emilata nehana to lokiya fi emilata nehana hiti fato fato'mofi kumu kegelo mebi'ahane, luto to fato fato yagatu hete laita hilete foipana'ani su halibe lite ana mamufa efaha hitalo gilata hi'ahana ya'ma ana suko huto bati mehu'ehinamo ni'ibe luto lagaka mekebesibe luto, yata'a ka lu'ehinamo ni'igo ya'ma anamofihi mamufa gilata foya ya'ma keya ka lu laga huto lu'ehina kaga'alo keyelata hi'ahanaya.* ⁹ To aliha'a Kilisitou molo emitu ma luto lu'ehina: *O Hu'mao, kehelibo. Kai lilata'a malalata'a hilube luto kegeba huto nominobe, luto lu'ehina. Ni'inaya asaga mamufa gilatanamofihi tafa'a fato fato'i ni'igo Hu'mau li he'mito Kilisitohi ka'a ai'a keheli bati huloto Kilisitohi gufa'a mamufa gilata nohina yamofihi li molo'ehigo ya'ma kosaba'i li huto hu'ehina.* ¹⁰ Ya hu'ehina'mu Hu'mamofihi ka'alo Yesu Kilisito kehelito gufa'auba kana'a moneko kanasigo mamufa gigo lali asaga'i foipanati li he'mi letoto komopati le'mo eto higo nohuta'a ya'ma aku'i mamufa ai'a gilina'mu yabe.

¹¹ Yuta bona'magihi mamufa gi epololata asaga bona'-magitoga enali kana'amu kana'amu foya'ani lite ho tilete nehite kuguhi keyete lokiya fi emiba emiba hite minelata hi'ahana ni'inaya asaga yupahi ya nasanauba ya'ma bona'magihi foipana'ani nokala hu epalalina suhi mehibe. ¹² Kilisitou ya'ma foipanati su halibe luto ai'a golaha'atu mamufa gigo asu ho'ehibe. Yanamofihi gupisalo aku'i mamufa megilina'mu yabe. To ya huloto Hu'mamofihi yahi lamaga'aga mino moloto mino'ehina. ¹³ Yalo'i Hu'mamofihi fateha'a enele'mo lolo huto gigusa'atu iti kalube luto enegeba huto nohibe. ¹⁴ Ya huto komopati li gulu gulu hinogo lele'mo eto hulata kapolo bulata nohutamofihi mamufa moneko'i giloto lele'mo fotogo hulata kapolo malago asu ho'ehinamo ni'ibe.

¹⁵ Ya ni'inaya hetofa Sikalafu'uba ai'a hiti lu huto huto

lu limi'ehinamo ni'ibe. Ai ka'a mono bukugu hapi fito ma luto ni'ibe:

¹⁶ Alihi kanalo lu mu tifise ka'a
li huto hu lepalalube luto

Sipi Bouba ma luto nolibe:

Nani lu laga huto noluna ka

ya'ma komopatinigu molo lepelenogo'ni

liminogo

komopatini lenegekesagu fayahi keyenogo'ni

minalinamo ni'ibe.

¹⁷ Ya luto luloto analo molo emito ma luto mone hiti lu'ehina: *Foipana'ani'mu to laga mehina nasana'ani'mu aku'i kana'amu kana'amu mekehelilube'mu nohube*, luto lu'ehina.

¹⁸ Ya luto nohigo foipana'ani lu he'mi epolo'ehigo ana foipana su holago ana'ina laga mehinanamofi kumu mamufa gilatana ya'ma ana suko huto su ho'ehibe.

Hu'mamofih i bulo nehetilune

¹⁹ Nalalu'nigita, ya hu'ehina'mu Yesuhi golaha'auba bebe sose nonugu Hu'mau nominanamofihi kafe sigi letago lali nohinagu tiluta'mu komopatigu lelesa melinogo ya'ma tilune. ²⁰ Sipi mono nopofihi hasalo

li hokolo huto ya'ma ai'a gufa'a legi huto mino'ehinaya yanauba hekini lo'ehina katamofihi li beyaga i luga luga huto Hu'mamofihi maha'aga bulatanamofihi mino kosaba kapo amuya moloto minolata nasana ai'a le'mo lamana hu leto'ehina. ²¹ Ai tiloto mamufa gilata bomofito sipi kibina

bo lolo huto Hu'mamofihi yagapana'a lali'i latahatilo kaba boti nohibe. ²² Ya hu'ehina'mu komopati lusiga luto

emiloto keheli ule'ale hinogo komopatigu okala huto foipana nasana'mu lekesa yigi yigi mehuse ya'ma ai'a golaha'atu lali'i okala hu su hoto folo letago komopati babahi higo to lugufati ya'ma hetofa nagami'i bu okaba'a suhi huto lolo hu'ehinalo nagamitu ko letelenogo minoto

Hu'mamofih*i* bulu nehetilune. ²³ Ya nohinogo Hu'mau ka'a lu molo'ehigo ana mololata bo aitoga buto lifita ito to fifa ito lulata nohuta ya'ma le'mo hetofa huto kaba huto mino'ehina yabe. ²⁴ Komopatitu lemehi emit*o* komopati ai eminogo ai eminogo nohuto lili'nalo ai he'menogo ai he'menogo huto minalune luto komopati le'mo bati huse'namofih*i* kapo'mu sa sa huto minalune. ²⁵ Ya nohutoti mono kumu li gehesa hulatanagu luga'amagi menehetise amanapa hite neminana'a nehabe. Ya hilata nehana enali suhi mehuse kana'amu kana'amu Sipi Bouba alina kana'a lebat*o* huto nohinago yamof*i* kumu kehelito minoto enele'mo hetofa huto amuya moloto minalune.

²⁶ To lali Hu'mamofih*i* ka legeya'a yauba komopatigu fi besa lolenogo legekesa kehelito foipana aku'i lilune luto nolunogo foipanati'mu ya'ma kehelito le'mo eto huto linogoti foipanati su halibe luto mamufa gilata nasana mone meni'ibe. ²⁷ Ya huto ni'igopa yamofih*i* foipana'a babu luto ketanamof*i* kumu ligiki nebinogo geba huto minalune. Logo guluya meha'auba Hu'mamofih*i* luba li emilata nehana bona'i ya'ma akafu'i heni epalalina'mu yabe. ²⁸ To Moseu keya ka lu'ehina ka'alo pelesa ite hauta halana bona'i ya'ma kene'i loemale'ifi loegi monegimagifi enali ka'ani lilago enali hapa hapa'ani foipana'ani huto hulago keke'i meli epelese mele'isi eba eba hite enoho fili'ahana yabe. ²⁹ Yanauba keta hu tegi huto ni'inaya, bo moneubafi moneuba Hu'mamofih*i* pana'amofitoga megesa hu emilina to mino hepito mu tifise'namofih*i* kaga'alo golahi lepe tepe hu'ehina nasanauba komopa'a le'mo fana to'ehina yamofih*i* ai bu goto fa'mene lolo huto nohilina bomofih*i* Hu'mau hena hu etalina ni'ibe? To lehe'mose afo'afu Sikalafu'i yamofih*i* le'mo laba hilina ya'ma bomofih*i* Hu'mau hena hu etalina ni'ibe lite lenekesa nekehelibe. Ai le'mo sibina hu'ehinana'a sipi

huto to keta'a hiti lilina'mu yabe. ³⁰ Moneko'uba lili'na ka ma luto lu'ehina: *Foipana epilata nasana ya'ma nani foya'n-imofih* mone kegi'a beletoga ni'ibe. Pa solatana ya'ma nani'ni pa salube, luto lu'ehina. To mone hiti: *Sipi Bo ai yagapana'a enalitoga ka foya lito guna molo epalalube'mu nohibe*, luto lu'ehina bo ai hapa'a kehelilata nohune. ³¹ Yalo'i kana'a sipi yupahi minoba minoba huse bo Hu'mamofih yanugu fololata nohuta ya'ma koli'a hiti nasana felana ni'ibe.

³² Lenali koyapa'i ana'ina lolo hite mine'ahanamofih aku'i kehelilo. Kana'a ya'ma yupahi komopatinigu Hu'mamofih fana meha'auba fi fana to lepelenogo keke'i luse'namofih komopa'agu minete keta'a hiti foya lite amuya melete lite mine'ahana. ³³ To kana'a loemo lenali lenagabu gise'nauba lenugupisalo tilago bona'magihi enubulo enumu fili enama fili hite kalana'i molo lepalago lenali fa'mene mine'ahana. To kana mone'agu ya'ma lenigibo lenalalutinigihi ana'ina ya suhi lolo nehi epalago hite molo emite keke'i li epele'ahana. ³⁴ Lenali lenigibo lenalalutinigihi naga nonugu nehago enali kumu yabe lite komopatinigu ekafa'i ho'ehinamo ni'ibe. To asaga fe'nohatini bauna fite lilago ya'ma komopatinimofih fe'nohi lamana'a amuya moloto minomo buse'namofih molo'ohune lite kehelilete lenegelo bilata hi'ahanamo ni'ibe. ³⁵ To yatai ya'ma Hu'mamofitoga lenifita ilata nasana mehe'milo. Ya nasanauba minoto aliha'a mina'a sipi'a li huto hu lepalalina'mu yabe. ³⁶ Yana'mu lenali keta'a hiti'namofih komopa'agu mino fulu hite minelenogo Hu'mau lilina malalina ka'a kehelite nehinogo ana'ina le'mo babahi huse'namofih legeya'a lilabe. ³⁷ Ya hu'ehina'mu mono bukugu fayahi mone ma lite keye'ahanamo ni'ibe:

Kana'a hupamone ni'ibe.

Yamofih su nehenogo

alube'mu nohinagihe.

Alibe lite li'ahanamo
ya'ma mino yatama mehuse
mele'isi nehetilina'mu yabe.

³⁸ Bona'ni lamana hi'ahanamagi
enali keheli ule'ale hite minete
mino kosaba'i lilete minoba minoba hilabe.
To luga'amagi enali he'mite i behe hite
bilana'a ya'ma enali kumu kehelugo
laga'ni menebesilina'mu negelo mebilube.

³⁹ To lali amuya memolose kosele kasele'i hoto mina-
luta'a to i behe huto tafa kapomofihi nasana lolo mehi-
luta'mu yabe. Lali ya'ma kehelito amuya moloto lemehi
emito lubuto bilatanamofihi nasana ya'ma lilune.

11

Keheli ule'ale huse hapa'a

¹ Keheli ule'ale husemofihi hapa'a ma luto ni'ibe.
Ana'ina le'mo bati nohu letana yana'mugopa keheliya ito
fifa ito minoto yanamofihi geba hulatana to bu mego'e-
hilutana'mu komopatitu le'mo pili koto lito nohilune.

² Mono bona'i koyapa'i minete ho tite hi'ahanamagi ke-
heli ule'ale hite minelata hi'ahana'a yamofihi Hu'mau bu
enagago laga hulata hu'ehina yabe.

³ Koyapa'i ya'ma Hu'mamofihi ka'alo metoga nasana
kokulumagu nasana hiti bu golata nohuta nasana huto
hu'ehinamo yamofihi bu megose suhi hinaguti huto hu'e-
hinamo ni'ibe, luto keheli ule'ale huto minototi keheliya
ito keheli'ohune.

⁴ Ebeliu keheli ule'ale huse'na'a hiti amuya moloto ni'i-
nalo Hu'mamofihi kuguhi koyo emi'ehinamofihi Hu'mau
bu gago bati hu'ehina. Kenihi mone'na ya'ma bu go
sibina hu'ehina. Keheli ule'ale huse'na ya'ma Hu'mau

Ebelihi bu gago foipana'a meminago minoto kuguhi koyo emilago li'ehina yamofihhi hapa 'a analoti li huto hu'ehina. To keheli ule'ale huto minana'mu luto lali kehelutogo Ebeliu fili'ehinaya sibigopa ka'a lu limilata nohibe luto kehelilune.

⁵ Inokiu ai keheli ule'ale hulata bo minago Hu'mau ai bu go bati huloto filise'na ya'ma aitoga huto mehilibi luto mino kosaba huse gufa hiti le'moto kokulumagu ti'ehina. Ya hu eto'ehina'mu ya'ma bona'magi ai kumu lite sa sa hite be mege'ahana. To meti'ehigo ai hapa'amu ya'ma Hu'mau Inokihhi bu go laga hu'ehinamo ni'ibe lite mono bukugu fayahi keye'ahanamo ni'ibe. ⁶ Keheli ule'ale huse'nati meeminenogo nehinogoti Hu'mau bu goto fokehi melilibi. Hu'ma ai'a nohibe luto yamofihhi keheli ule'ale huto to ai hapa'amu amuya melete sa sa hilana bona'magi ya'ma mina'a limilibi luto komopatitu keheliya ito ai maha'aluga buse'na ni'ibe.

⁷ To Noa ai keheli ule'ale huse'na'a hiti bo mino'ehina Hu'mau alihi lipoti molo emilago ekesa kehelito kohe toto ka'a ekesa lito lu emigo Noau ya'ma kagalo keheli amuya moloto yagapana'a hiti enubuto bito minalabe luto ya'ma luloto nagamilugu boti sipi'a lolo hu'ehina. Ya huloto Noau Hu'mamofitoga agoya hu emito keheli ule'ale hilata yana'mu Hu'mau lamana bo nohane luto lu molo'ehina yauba ya'ma melugu bona'i foipana li'ahana'amagihhi enifisa i'ehina suhi huto mino'ehibe.

⁸ Abalahau keheli ule'ale huse bo mino'ehina Hu'mau kehe ito ai me'i mone enali felisa fe'nohi minalibe luto kele'mo bati hilugi kai mekagati he'miloto mone kegi'a buto minalane luto kaga lu moloto lu emigo keheli emito me'i magafi hiya'agafi lu'ehina ya'ma mekehelise fa'mene agoya hu emito bu'ehina yabe. ⁹ Keheli ule'ale huse bo minana'mu luto me'i bu go molo eto'ehina yalo buto

nehetiloto fa'mene minoto ka'i logo lili bo suhi huto yege nohi gito anagu koto mino'ehina. To Isaka to Yakopu etali hiti analo ya'ma Hu'mau lu molo epolo'ehina nasana'a lolo hite minete anamofihi gupisalo mine'aha'ina. ¹⁰ Abalahau ai keheli ule'ale huse'namofihi lapusa'a hiti nohi hepa'i mone minoba minoba huse'i ya'ma Hu'mau minalinamofihi nasana'a lolo hu moloto li huto hu'ehina yanasimuko geba huto mino'ehina.

¹¹ Selau ai namopa litana'i nohigo Abalahau ai keheli ule'ale hulata bo minoto oyafa loloto yagapana'a ketalina kana'a su hago amuya emigo yagapana'a hiti hu'ehina. Hu'mau ya'ma bulo lu emilago legeya'a huto hulata nohina bouba lu huto hibe luto keheli amuya moloto ya suhi lolo hu'ehina yabe. ¹² To yamofihi ya'ma bona'i monkoluguti pulu tilatanamofihi amuya'a su ho'ehinalo aito-gati yagapana'a pulu ti'ahana enali kokulumatoga sonofi'i mineme bite ete samahi netina yanamofihi babeyafalo to hege nagami beleha'aga kehe'i ni'ina ya suhi huto bona'magita leka so su mehaluta Abalahahi tata'amagihi legegeto huto helite bi'ahana.

¹³ Bona'i ya hana'amagi keheli ule'ale hite minete filite bi'ahana'a enali Hu'mau lu molo'ehinamofihi ana'ina enele'mo keta mehuse'namofihi legeya'a ya'ma mele'isi meli'ahana, fa'mene foto'i ni'igo be gelete ka'a lite kehelite li pili kete mine'ahana. Ya hite minete, hapa'ani ma lite keheli'ahana: Lali fa'mene metoga minoto bonoho bona to ka'i logo lili bona tegi huto nohune lite kehelil'ahana. ¹⁴ Kaga'a ya'ma lite lilata nehana bona'magi koto hepa'ani mone li huto hilune'mu komopa'anitu kehelite mine'ahana yamofihi mino kosaba huse hepa'i huto hilina'a geba nehabe. ¹⁵ Ya hilete enali nohi hepa'ani to me'ani he'mi'ahana yana'mu eniginaga figo mone kehelite ya mehi'ahana. Yana'mu epesigo ni'itita

i behe hite fa'mene atine. ¹⁶ Enali ya'ma nohi hepa'i lamana'a mone lilune'mu yabe lite ya nasana'muko geba hite keheli'ahana. Kokulumalugu yamofi kumuko keheli amuya mele'ahana. Ya hu'ehina'mu enali Hu'ma ai kumu Hu'matiga yabe lite lago kehelito megesa hu meepilata nohibe. Ya'ma hena'mube? Ai'a nohi hepa'i mone li huto huto enele'mo nupa hu'ehina'mu yabe.

¹⁷ To Hu'mau Abalahahi fi taga hu etago keheli ule'ale hulata bo nohibe luto Isakahi lepa ito kuguhi koyo emilube luto keheligo amuya molo'ehina. Ai'a yaga-pana'amu Hu'mau lu molo eto'ehina kaga ya'ma li pili koto keheli'ehina bo nohinaya pana'a moneko'i ya'ma lepa ito kuguhi kayalube luto keheli moneko hu'ehina.

¹⁸ To Hu'mau ka'a ma luto lu emi'ehina: *Isakatogati panana'a huto pulu tite bite minalana'mu yabe.* ¹⁹ Abalahau ai Isaka kumu ma luto keheli'ehina ni'ibe. Hu'mau ai Isakahi fililinaguti le'mo ho tilibe, luto yamofihiki keheli amuya moloto li'ehina bo to yamofihiki fili'ehinaguti le'mo behe hu'ehina ya suhi lolo hibe luto keya'i molo etoto lu'ehina.

²⁰ Isakau ai keheli ule'ale hulata bo mino'ehina'mu luto ana'ina alihi huto hilinamofihiki ka'a Yakopuhi to Isauhi kaga lu moloto lu etimito lusa gi etoto'ehina yabe.

²¹ Yakopu ya'ma keheli ule'ale huse bo nohibe luto fililube'mu nohuto Yosefehe pana'a loemo lusa gi etoto'ehina. Ya huloto fatusalalo lito ho tito Hu'mamofihiki lipi emitto fokehi li'ehina.

²² Yosefeu ai keheli ule'ale huse bo nohibe luto fililina kana'a tupa nohigo Isilaeli bona'i enali minete Iyipi metoga he'mite bilana'mu yabe luto kehelito ai'a felisa'amu kohe toto lu laga huto ma luto lu epi'ehina: Bilune'mu nehitemo ya'ma nani'ni felisa'ni hiti lite bilo.

²³ Moseu huto hulago ito'afugo afo'afugo ya'ma keheli ule'ale hilata alobole neha'ibe lite yagapana'atiti'mu

pana'i hetofanamo ni'ibe lite bu go laga hilete Iyipi bo Felo, gihiti bo ai lagaso pana'i asaga'i kele lilo, luto kaga moloto lina'mu yabe lite yamofihi etali etelesa meligo keheli he'mi'aha'ina. Ya nehite ikahi loebe monebe nobigo le'mo fala kite le'mo melete mine'aha'ina yabe.

²⁴ To Moseu keheli ule'ale huto minoto hofa tago Felohi pa'amofihi pana'a yabe lite lilata nehago Moseu o'e luto ya'ma nani ai pana'a yatai menohube luto lu'ehina yabe.

²⁵ To foipana nasanamofihi laga'a hiti tupa kana mino laba huto meminosenamofihi ya'ma he'miloto Hu'mamofihi bona naga'a enali hiti keke lusenamofihi gupisa'alo nehago yalo ai hiti molo emitu kehelilube luto mino eto huto mino'ehina. ²⁶ Ya huloto Iyipi metogati mone fe'no hiti mina'a sipi ana'ina ya'ma lilina kanamofihi keheligo fa'menena lolo nohigo Hu'mau gulu ho letalibe luto lu molo eto'ehina bo, Mesia kumu yabe lite eniginaga fina'a gupisalo minalube luto yamofihi keheli ule'ale huto leg-eya'a lolo hu'ehina. Yamofihi minomo tito mina'a huto hilina'a lilube luto ana kaga'mu kehelito li pili koto ya suhi hu'ehina.

²⁷ To Moseu ai keheli ule'ale hu'ehina'mu yabe luto gihiti bo, Felohi ita bilata nohina'mu ya'ma lesa meligo keheli he'mito Iyipi me'i ya'ma he'mi'ehina. He'miloto i behe huto aku'i analo mebulata nohuto Hu'mamofihi bu megolatanamofihi ai bu'atu bu go'ehina lolo higo aitoga buto i kolo'ehina yabe. ²⁸ To Moseu ai keheli ule'ale hu'ehina'mu yabe luto ligo mone nose'na sipisipi yaga hete keye lete bauna lilata nohina'mu Pasa yabe lite ana yagamofihi golahi kasito luga luga lepe tepe hite mine'ahana ya'ma nose'na kana Moseu lu laga huto lu molo'ehina ka'a Isilaeli bona'magi keheli'ahana. Enali yege pana'ani nehago enoho fililana agelouba bulenogo enoho su ho lalibe luto ligo enali ana golaha'atu nohi

kasih i yafalo fele'ahana.

²⁹ Isilaeli bona'i enali keheli ule'ale hi'ahana'mu yabe lite hege nagami'mofihi gi'a golaha nagamilugu li hokolo hu epalago ya'ma me'i kuguta hinaga bi'ahana. To Iyipi bona'magi ete ya'ma ana hite bilune lite ana sepa ina kapogu nebago hege nagami'uba enele'mo iti kago supa ne'ahana.

³⁰ Isilaeli bona'magi keheli ule'ale hise bona'i nehabe lite ya'ma Yeliko hepato efaha gegisalo ya'ma fi bego bego hite tibite kana 7 yege yupahi su nohago sipi gegisa'ani limilibe lite nebago fululu pototo ko'ehina yabe. ³¹ Kapogu mokolo a'i Lehapu ai keheli ule'ale hina'mu yabe lite bo loemale'i yata'a fateha'animofihi me'i be galu'ibe'mu fala kite bi'aha'ina. Lehapu ya'ma ana bole noha'agu etele'mo malago alihi Yeliko bona'i Hu'mamofihi ka'a pelesa ilata hi'ahanamagihi ya'ma Hu'mau enohoto Lehapuhi buto bi'ehina.

³² Ya hi'ahanaya ka luga'a henabe luto lu su halube? Gitioni to Balaka to Semosoni, to Yepata, Tebiti, Samueli to kaga loli'ali bona'i enali kumu ka lu su hoto liluna'a huto ni'itita lolito nobugo yatama hitine. ³³ Enali keheli ule'ale nehana bona'i asaga'i nehabe lite luga'amagi melugu bona'i asaga'naloga enele'mete limite enebe ligi'ahana ya'ma enegekesa lise foya lite enele'mo fotoga hite Hu'mau mina'a epilube luto lu epolo'ehina yanamofihi legeya'a li'ahana. To luga'amagi lopi kalamagi heni letalabe lite ana kalamagihi enabagalo fi hekini le'ahana ya nehago, ³⁴ luga'amagi logo guluya mepofihi kenetufa'alo li sabago ketipa i'ehina. To luga'amagi lubamofihi gupisalo netite fateha'animagi emitatu keyete enoho fililune lana'a he'mi epelete bifa hi'ahana. Kenebe mebi'ahana'amagi aku'i ya'ma amuya mele'ahana. Luga'amagi

lubagu amuya melete me'i luga'agati kala bo'ani eno-hobe logobe hi'ahana. ³⁵ Ana'i luga'amagi keheli ule'ale hina'mu yabe lite Hu'mau yagapana'ani fili'ahanaguti enele'mo ho tiloto aku'i ito'anigitoga enele'mo hepi'e-hina.

To bona'i luga'amagi osahi enehete kalana'i mele epele'ahana ya'ma mono ka he'minogo lenubuto bilupihe lite kalana'i li epi'ahana aliha'aga lamana huse'nagu ho tilune lite kehelilete fateha'animagihi kaga keheli he'mite fili'ahana. ³⁶ Bona'i luga'amagihi fateha'animagi kiya hi epelete kalana'i mele epelete segi osatu eneh'e'ahana. To luga'amagi minago fateha'animagi enigito enayato naga'i gilete naga nonugu he'mi epele'ahana. ³⁷⁻³⁸ Luga'amagi enali efa kosatu eneh'e fili'ahana, to luga'amagi ya'ma enugufa hobe laga hibe hi'ahana. To luga'amagi ya'ma sopolotu enehete enoho fili'ahana. Luga'a enali keheli ule'ale hite minana'mu yabe lite enoho lifi he'migo enali ka metoga bite fa'mene fakasalo minete to kosagu yupa'i hite minete, mehi kapoluga to muli kapoluga kete humofa'na hite mine'ahana. Ya hite minete, i kolo bise gu'ani meni'igo sipisipimagihi mememagihi kalupa'a lite i kolo bite minete kau'namu filite minete, musufalo bona'i ya suhi hite minete to fateha'animagi enegene mane igo keke'i luse'namofihi gupisalo tite mine'ahana. Ya hi'ahana bona'i luga'a enali henana'aniloti melugu i hepiteminenogo bati hilibe?

³⁹ Ya hana'amagi enali asaga'i keheli ule'ale hago Hu'mau bu enogo laga higo bati hu'ehina. Ya huloto aku'i Hu'mau hetofa nasana epilube luto ya'ma kaga lu molo'e-hinamofihi legeya'a ana kanalo metoga mine'ahana'a enali ya'ma meli'ahana. ⁴⁰ Henabe luto meli'ahana? Hapa'a ma huto ni'ibe. Hu'mau ai lalitoga ana'ina be ligito ni'ina'a molo letalube luto lu kehelito mino'ehina

yamofihi enali kohe tete bati hite minalana'a ya'asigo meni'ibe. Alihi ya'ma lali hiti buto mino hepito bebe senogo minaluta nasana ya'ma li huto hilabe luto lu epolo'ehinamo ni'ibe.

12

Hu'ma lali afotifu nohibe

¹ Keheli ule'ale huse'namofihi hapa'a li huto hi'ahana bona'i samahi tite sopopo suhi hite minete lele'mo bego bego hi'ahanamo ni'inagihe, yamofihi fifa ilata nehana bona'magi hololu lilata nehanamagihi hapa'ani'mu kehelito minoto keta'a hiti nasana ya'ma gololo tito li he'milune. To foipanamofihi hapa'auba lugufalo naga'i gi'ehina hiti li toba hoto li he'milune. Ya hulototi kapo lelepi'ehina analo kosele'i melehenogo hololu luto fotogo huto bilunagihe. ² Ya nohutoti keheli ule'ale huse'nati'mu lele'mo kohe tolatana to yanamofihi legeya'a li huto hulata bo, Yesu ya'ma babeyafa'amofihi suhi huto minoto aigo'isi bu go bati huloto hololu luto buto minalune. Ai gelo bise'na ya'ma o nehetibe luto lu'ohunamo yamofihi keheliloto li pigi bise'na fela'amofihi gupisalo ti'ehina'mu keheligo fa'menena lolo higo malipu yafalo sipi keke'i lu'ehina. Ya huloto Hu'mau nohina sekele mamu'a hiti kefa hisalo yahi lamaga'aga tito mino'ehina yabe.

³ Foipa nasana lilata bona'i kegeiyo hite ita bi'ahana enali ya suhi hi emigo ai keheli he'mito amuya molo'ehina. Lenali ai kumu keheli emite kosele'i meleneheno. Komopatini hekini lo laligi ai'i li pili kalo. ⁴ Lenali foipanauba lenele'mo ho kalube'mu nohinogo amuya melete luba nehago lenugufatini laga hago golahi mele'isi mehu'ehibe. Mineme bite minelata nasana yamofihi mino'ehinamo ni'ibe. ⁵ To Hu'mau panana'ni yabe luto luloto amuyatini lito lenele'mo amuya moloto ka'a mone

lu lepi'ehinamo ya'ma lenegekesu ho'ehifiye? Ya. Ka'a ma luto lu'ehina:

Pana'ni kai'i

Sipi Bouba kele'mo bati hilube luto

ka kemekinogomo

osahi kimilina'mu kehelitogo

sibina mehino.

To foipa nasana'mu ka kemekinogomo

komopaka hekini meleno.

⁶ Sipi Bo ai komopa'a epilata nohina bona'i

asaga'naloga hima muhi fi epoloto

enele'mo bati hulata nohibe.

To ai yagapana'a lamana'a

enele'mo molo'ehina

silaga panana'amagihi segi osahi epito

enele'mo fotogo hulata nohibe.

⁷ Sipi Bouba osahi lepilenogomo kosele'i melenehenogo amuyatini gulu mefeno. Hu'mau bu gago ai

panala'i pana'i lolo hinogo lenele'mo bati hilube'mu ya

suhi lolo hu lepololata nohibe. To bo moneubafi moneuba

pana'a osahi emito le'mo bebe salina'a huto ni'ifihe?

Enele'mo bati hulatana ya'ma bonatoga silaga'i ya suhi

hilata nehanabe. ⁸ To Hu'mau ai ana suhi huto yagapana'a

silaga'i enele'mo bati hulata nohinabe, lenali'i ya'ma ya

mehu lepelenogo minalana ya'ma panala'a pana'a lolo

hite meminalana'mu yagi ya'ma kapolo a'mofihi pana'i

yabe luto lu lepalalina'mu yabe. ⁹ To mone lilugi, metoga

afotigi enali ya'ma segi osahi lahago lali kegeiyo mehuse

enele'mo hofa toto agoya hu epi'ohutamamo ni'ibe. To

komopati afotifihi ya'ma ai maha'aga limito nohuto ya'ma

bati hilube'mu nohibe. Ya hulototi mino hetofa hili-

naga mino moloto minaluta'mu yabe. ¹⁰ Afotigi enali'ani

enegekesa keheli'ahanalo ya'ma fuku kana tupa'asi no-

bigu osahi limite lele'mo fotogo hite minelata hi'ahanaya,

Hu'mau ai'a ya'ma ana'ina legeya'a li huto hu limilibe luto to ai'a bebe sose'na ni'inalo ya'ma molo emilabe luto ya hu letalube'mu nohibe. ¹¹ Osahi limito lele'mo bati hulata nasana ya'ma huto hulenogomo kana'a kehelinogo laga menohigo keke'i luse'na'a hiti lolo hulata nohibe. To aliha'aga ya'ma mino bati hulata'nagu minolata nohutamofihi legeya'a ya'ma i tili tele huto lalitoga fulunamofihi nasana huto hilina'mu yagi to hapati lamana'a lolo hulata nohibe.

Lipoti lu limi'ehina ka

¹² Ya hu'ehina'mu lenali komopatini haya kolo'ehina lenigi lenayahi kakite kalune'mu nehana ya suhi hite ate ate mehise amuya melete mineno. ¹³ Mono'mofihi kapogu bilune'mu nehitemo lenigi sibina hu'ehina'a mine'ahana sibina hu su ho laligi aku'i molo emilenogo bati huto ye kolenogo Hu'mamofihi kapogu le'mo fotogo hilete humofa'na hilo.

¹⁴ Lenali bona'i asaga'i enali hiti koguna ite minalune lite nelite to komopatini hepinogo mino eto hite minalune litemo amuya malalo. Komopa'ani kolo tago nehilana'amagi enali Sipi Bomofihi be megalana'mu yabe.

¹⁵ Lenalitogati bo mone Hu'mamofihi lehe'mose'na li he'mito i behe huto bu laligi kaba hite minalo. Ya nehite komopatinigu ekesa'namofihi foipana moneuba leneme'na leneme'na bito lulata nohina ya suhi huto komopatinimofihi ekesa'nauba sipi hulenogo bona'i yege yege'magihi komopa'ani haya kolo laligi kaba hi epelete minalo. ¹⁶ Ya nehite lenalitogati moneubafi moneuba Isau bu'ehina kapolo mone mebilibe. Mokolo bona'i enali mino eto hite meminalata to metoga bona'i mone'amagi mono kagaloga mege'i memalalata ya suhi huto meminalune lite kaba hu bati hilo. Ya'ma Isau ai moneko nose'namu yabe luto ema'aga yege'a nohinalo alihi huto

hu emilina felisa fe'nohi yama he'mi'ehinamo ni'ibe. ¹⁷ Lenali ai hapa'a akeheli'ahabe. Ai alihi afo'afitogati lusa gise'na lilube luto noligo afo'afu o'e lu etago ana'ina lolo hu'ehinamofihini hena huto su halibe luto kehelito ya'ma sibina hu'ehinamofi kumu komopa'a i behe huto ana lusa kapolo sa sa huloto aku meni'igo yibi hafili huto mino'ehinamo ni'ibe.

¹⁸ Koyapa'i Isilaeli bona'i le'mo ya suhi hite Sainai kosalo li gehe lilata nehana beleha'aga ana suhi hite meabe. To fi'mo moneuba analo sipi logo loto guluya meha'agu ya'ma to sinihi metepu ginagu to yasi linagu yamofihini komopa'agu bu mefele'ahanamo ni'ibe. ¹⁹ Lenali Sainai kosaguti pikuli fi'ahana to nogo sipi mone molo'e-hina mekeheli'ahana ni'ibe. Keheli'ahanamagi ya'ma ka'a mone'a hiti mekehelilune lite buka buka tite amuya melete mine'ahanamo ni'ibe. ²⁰ Ya'ma nogouba ma luto lu laga huto lu epi'ehinamo ya'ma keheligo keta epesi'ehina: *Bona'i luga'a enali enayatu kosalo bako nehinogomo lenali efa kosatu enoho fililabe. To yagamagi asaga'i ana suhi hite lolo hi epalalabe.* ²¹ Ana nasana ya'ma koli huse'na'a hiti sipi huto nohigo Moseu ya'ma bu goloto: *Nani yanamofi kumu nelesa'ni noligo afoya foya noube, luto lu'ehina yabe.*

²² Lenali kosa ya legi huto ni'igopa, lenali Yiona kosagu bite mehi mino lito minolata bo, Hu'mau ai nohi hepa'aga kokulumalugu Yelusale hepa tegi huto ni'ina hepato ime ime nehete'ahabe. Ya nehite agelo leka sete leka so su mehose suhi hite samahi tite nehana, ²³ to ai yagapana'a lamana'a enigi'ani kokulumalugu koyo molo'ehina'a enali enegelo bite li nupa hite minanalo bu nehete'ahabe. Ya nehite asaga bona'i hapa'animu foipana'animu guna molo epalalina bo, Hu'mau nohinalo ime ime nehete'ahana. To lamana hite mine'ahana bona'i buto i segito minolata'nagu enele'mo molo'ehina'a enali suhi hite molo

emi'ahanamo ni'ibe. ²⁴ To lu mu tifise'namofihi ka'a kosaba'i li huto huloto folagahatigu nohina bo, Yesutoga abu neheta'ahabe. To koyapa'i Ebelihi golaha'auba ya'ma meluguti Ebeliu ho fili'ehinamofihi foipana'mu pa salibe luto lu'ehina. Ya huto ni'igopa, Yesuhi ai'a golaha'auba fepa kopa i'ehina yanauba lelito tito ana'ina legeya'amu fifa ito kehe ilata nohina yalo bu neheta'ahabe.

²⁵ Lenali ka'a lu lepilata nohina ya'ma keheli mehe'mise kaba hite minalo. Koyapa'i Moseu ya'ma metoga minoto Hu'mamofihi ka'a mone lu epigo ka futu'a yabe lite he'mi ete'ahana bona'i enalitoga ana'ina enoho fililabe noligo koli'a hiti huto hu epi'ehinamo ni'ibe. Ya hu'ehinago yatai ya'ma kokulumagu minoto ka'a lipoti lu nolimina bo ai ya'ma lemegesa hu emitoti hena hena hinogoti lemehi mebinogo minalune? ²⁶ Koyapa'i nogo'a ya'ma Moseu mino'ehina kana'agu me'i mopo mopo hu'ehina. Ya hulago nogo'a mone yatai lubutilo ma luto lu nolimibe: *Nani minoto me'i ya'ma aku'i le'mo mopo hiluna'mu yabe. To ya nohinogo kokuluma hiti ya'ma moneko kumu le'mo mopo hiluna'mu yabe,* luto Hu'mau lu'ehina. ²⁷ Ya'ma aku'i le'mo mopo hiluna'mu yabeluto lu'ehina yamofihi ana'ina li huto hu'ehina ya'ma le'mo mopo huloto le'mo gehe lilube luto lu'ehina. Le'mo bati hulenogo ule'ale huse'nalo lemehi emitu minolata'na mopo mehilina nasana ya'ma huto huloto mino lito buto minalina'mu yabe.

²⁸ Ya hilinagi lali Hu'mamofihi kapo'a lilune'mu no-hutamofi kumu mopo mopo mehilina minoba minoba nasana lalitoga minalibe. Yana'mu lali Hu'mamofihi fokehi halutagihe. Ya huloto bita nohina'alo mege'i moloto aitoga legelo lagalo bito amuya'a hiti legeso huto agoya hu emino. Ya nohinogo ai'a kehelito bu go laga hinogo bati hulenogo agoya hu emitu minalune. ²⁹ Ya'ma hena'mube? Hu'ma, afotifu yabe. Ai'a ya huto lo su holata

logo'a hiti nohina bo, ai'a nohibe.

13

Hetofana lolo huto nehinogo Hu'mau gelo bilinamofihi ka'a

¹ Mono kagu gona'a go'afihi komopatini ai eminogo ai eminogo hilata nehanamofihi ya'ma lenalitoga su meheno. ² To ka'i logo lili bona'i enebe tigite nohatiniluga enele'mo malalune lite kosele'i meleneheno. Luga'amagi enali bonoho bona'i atilo lite enele'me mele'ehite agelo nehana'muya enali mekeheli'ahana. ³ Lenigibo lenagabo, mono kumu yabe lite lalutimagihi naga nonugu enele'mo mele'ahana'a enali kumu kehelite ana naga nonugu lali minaluta suhi hite nehabe lite kehelite lenekesu meheno. Ya nehite luga'a enele'mo sibina sabana hi epele'ahana'a enali kumu keke'i luse'namofihi komopa'agu neminana'a ya'ma lenali ana hite keke'i luse'na'ani lenugupisalo suhi huto ti'ehina'a kehelite enali kumu lenekesu meheno.

⁴ Bo alobole nemina'ina asaga'i ya'ma legeya'amofihi nasana'mu keheli emilabe. Bo alobolemale'i lolo neha'ina suhi lite li sibi mehilo. Mokolo'na to ate ate lite humofa'na nehana bona'i enali'i Hu'mau foipana'animofihi nona'a molo epalalina'mu yabe.

⁵ Lenali komopatini yogo fe'notoga mebino. Ana'i-natini li'ahana legegeto yana'mu babahi hite le'mo fulu hilenogo bati hite minalo. Hu'mau ai'a ma luto lu'ehina: *Nani mone mehe'mi lepalaluna'mu yabe. To nani lenalitogati mone bufa mehiluna'mu yabe.* ⁶ Ya luto lu'ehina yana'mu lali amuya lilototi mono bukugu fayahi keye'ahana kaga ma luto lilutagi:

Sipi Bouba ai nele'mo bati hulata
nehe'mose bo nohinagihe.
Nani ana'ina yana'mu
koli mehiluna'mu yabe.

Bona'i enali hena hite
nele'mo sibina hilabe?

Yanamofihi nelesa melilina'mu yabe.

⁷ Yata'a kaba botini Hu'mamofihi ka'a lu lepilata hi'ahana enali kumu beto hite minalabe. Ya nehite monomofihi kapo'alo nebite fili'ahana'a enali enigiyaka'a bu goya ite minete enalitoga enemege'i melete keheli ule'ale hise'namofihi komopa'agu ya hite minelete lenekesa kehelilo. ⁸ Yesu Kilisitou ai'a koyapa'i kohe toto mino'ehina to yatai hiti minoto ana suhi lolo huto mino lito buto minalina'mu yabe. ⁹ To fato fato'namofihi kosaba kaga nelite li lenelepinogomo kehelite kaba hu bati hilo. Ana kagauba lamana kapo i pebisa hete nebinogomo enemege'i memalalo. Hu'mau lenehe'mose'nauba komopatini le'mo hetofa hu lepelenogo ya'ma bebe salube'mu nohibe. Nose'na nolatanamofihi mo silatanamofihi lu laga hi'ahana ka yanauba mone lele'mo bati mehilina'mu yabe. Yamofihi kapo'alo bi'ahanamagihi legeya'a mone li huto mehi'ahanamo ni'ibe.

¹⁰ Mamufa gilata hitalo mele'ahana nose'na ya'ma Yuta bona'magihi bebe sose go nonugu Hu'mamofihi agoya hi emilata nehana bona'i enali nalabe luto keheli meepi'ehina yabe. ¹¹ Lenali akeheli'ahabe. Mamufa gilata bomagihi kaba bo'aniuba meme yaga bulumaka yaga hoto ho gilito golaha'a ya'ma foipa nasanamofihi kolo tanana'ani nokala hu epololata mono nohi bebe sose nonugu lelito tilago ana yagamagihi gufa'ani bihu gegisaguti nosipetoga lelite limite logogu ge epelelata nehabe. ¹² To Yesu ana huto ai'a golaha'atu foipa bona'magita komopati nokala hu epalalube luto bihu gegisaguti nosipetoga hago fili'ehina yabe. ¹³ Ya hu'ehina'mu lali ana huto Yuta bona'magihi koyapa'i mono gegisaguti nosipetoga aitoga limite gupisalo gili hite kiya hi'ahana nasana ana suhi huto lugupisalo tinogo kofilune. ¹⁴ Ya

luto nekehelito ya hilune. Minoba minoba hepa'i mone maga lalitoga meni'igi fa'mene minoto hepa'i huto hili-na'a yamofihi ya'ma komopatiuba geba hulata nohibe. ¹⁵ Ya'mu asaga yupahi lali Yesuhi gi'a le'mo saga huto labagaguti Hu'mamofitoga molo emito fokehi hoto minaluta nasanauba lali mamufa gi emilutana lolo hinogo Yesuhi lu eminogo Hu'mamofihi lepiliba. ¹⁶ Hetofa foya lilatana agoyana hiti to fe'nohi guna ite epilune lite lenegekesa kehelite minalo. Hu'mau ai'a yanamofihi kehelito bu go laga nohigo mamufa gi emilata nasana suhi huto legeya'a lolo hulata nohibe.

¹⁷ Kaba botinimagihi ka'ani kehelite agoya hu epite enali enigi'aluga limite minalo. Enali ya'ma lenemehatinimofihi nasana'mu kehelite babeyafalo kaba hi lepelete le'mo fu lite neminete enabasu mebilata nehabe. Ya'ma foya'animofihi hapa'amu alihi kanalo ya'ma foya lilatana Hu'mamofihi bulo li huto hilana'mu yabe. Ya hu'ehina'mu foya'ani komopa'a le'mo bati hite lilabe linogomo agoya hi epelete ya suhi ma suhi li epalalo. To lenali pelesa ilenogomo enali keke'i nelite foya lilabe. Ya hinogo ya'ma lenele'mo bati hilina nasana lenalitoga huto mehilina'mu yabe.

¹⁸ Lenali lali kumu yabe lite Hu'mamofitoga kaga lite minalo. Lali eto huloto legekesa kehelise komopatigu bati higo keta huse'na meni'igo keheliya ito asaga yupahi eto huloto lito moloto hilune luto amuya mololata nohune. ¹⁹ Lenali Hu'mamofihi nani kumu loka halo, ya luto buka notube. Aitoga ka lu emilana nele'mo bati hulenogo ai hupamone kana nele'mo behe hinogo lenalitoga mele'isi bilube luto lu nolepube.

Hu'mau lusa gi lepalalibe luto lu'ehina ka'a

²⁰ Fulu husemofihi afo'afu, Hu'mau ai Sipi Boti Yesu ai'a golaha'atu lele'mo bati huto ule'ale hu letoto minolatana ya'ma minoba minoba mu tifise'namofihi ka'a li huto hina'mu yabe luto sipisipi yagamagihi kaba bo'ani lolo hu'ehina bo fili'ehinaguti le'mo ho tito ho lifi'ehina bo no-higi, ²¹ ai'a ya'ma nasana lamana'a fato fato'mofihi li huto hu lepito lenele'mo babahi hulenogo ai lilina'a malalina'a keheliya ilabe luto nolube. Ya nehinogo ai'a kehelinogo bu go laga huse nasana Yesu Kilisitohi amuya'auba komopatinigu mineno. To ai fana mehena'a huto hilenogo foke ka lelite binogo mino lito buto minalinamo ni'ibe. Lama'naka.

Ka'a anasi su halibe

²² Nigibo nalalu'nigita, nani kaga mone lu lepi'ohuna'a yatama meni'ibe. Lenali lenegekesa lito lufusatini li hetofa hilina ka'a ya'ma lu nolepugi lenekesa li hokolo hite kehelite minalo. ²³ To lu lepilugi kehelilo. Lalalutifihi Timoti naga nonuguti gulu he ete'ahago ai mele'isi oto nanitoga nehetingomo le'moto binogo ma'asi lenalitoga bilube'mu ai hiti bu lenagalu'ibe, luto nolube.

²⁴ Kaba botinimagihi hiti to Hu'mamofihi bona'a asaga'magihi nehafihe luto'ni keke'i nolu lepolonagihe luto nolunagi lu epilo. Itali metogati lenalalutinigi enali hiti nehafihe lite keke'i neli epalago lu nolepube.

²⁵ Hu'mau lehe'mose'na yauba lenalitoga minomo buto mineno.

Ka Lamana'a Mono'i Lu Mu Tifi'ehina Ka Yabe
The New Testament in the Benabena Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Benabena
copyright © 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bena-bena (Benabena)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-09-26

Updates

eBible.org

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 17 Nov 2018 from source files dated 20 Jan 2018

429cb299-5ab9-51c4-8857-9de5c72f8388